

Nr 57.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m., såvitt propositionen hänvisats till bevillningsutskottet, jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 31 mars 1950 dagtecknad proposition, nr 241, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen

A) antaga vid propositionen fogade förslag till

1) lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370),

2) förordning angående ändrad lydelse av 3 § och 8 § 3 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt,

3) förordning om ändrad lydelse av 78 § taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), och

4) lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 26 juli 1947 (nr 529) om allmänna barnbidrag; samt

B) godkänna i propositionen angivna grunder för utbetalande av statsbidrag till kommuner och, i förekommande fall till landsting.

Propositionen har hänvisats, såvitt angår grunder för utbetalande av statsbidrag till kommuner och i förekommande fall till landsting, till statsutskottet och i övrigt till bevillningsutskottet.

Rörande *propositionens huvudsakliga innehåll* må här anmärkas följande.

Propositionen upptager förslag till omläggning av det kommunala ortsavdragssystemet efter i huvudsak samma linjer, som år 1947 godkändes för statsbeskattningens vidkommande.

Sälunda föreslås att den nuvarande uppdelningen av ortsavdraget i grundavdrag och familjeavdrag skall upphöra. Likaså föreslås avskaffande av bestämmelserna om bankning och om det s. k. 20-kronorsavdraget.

För skattskyldig, som under beskattningsåret varit gift och bott tillsammans med andra maken, föreslås ortsavdrag med följande belopp, nämligen i ortsgrupp I 1 680 kronor, i ortsgrupp II 1 760 kronor, i ortsgrupp III 1 840 kronor, i ortsgrupp IV 1 920 kronor och i ortsgrupp V 2 000 kronor.

Ogift skattskyldig (varmed jämställs änklings, änka eller fränskild), som under beskattningsåret haft husföreståndarinna hos sig anställd och haft

hemmavarande barn, för vilket rätt till allmänt barnbidrag förelegat, föreslås skola åtnjuta ortsavdrag med samma belopp som gift skattskyldig.

Ortsavdragen för skattskyldig, som icke är hänförlig till någon av nyssnämnda kategorier, föreslås skola bestämmas till följande belopp, nämligen i ortsgrupp I 1 180 kronor, i ortsgrupp II 1 230 kronor, i ortsgrupp III 1 290 kronor, i ortsgrupp IV 1 340 kronor och i ortsgrupp V 1 400 kronor.

De föreslagna ortsavdragen uppgå till omkring två tredjedelar av de statliga ortsavdragens belopp.

Förutom i fråga om avdragsbeloppens storlek avvika de föreslagna bestämmelserna om kommunala ortsavdrag jämväl i annat avseende från de statliga. Enligt de föreslagna bestämmelserna göres nämligen icke någon skillnad mellan ogift skattskyldig — utan husföreståndarinna — med försörjningsskyldighet mot barn och ogift skattskyldig, som är ensamstående, utan ortsavdragen föreslås i båda fallen skola utgå med ett fast, av inkomstens storlek oberoende avdrag. Vid den statliga beskattningen reduceras däremot den senares ortsavdrag vid stigande inkomst.

Barnfamiljerna föreslås skola kompenseras för borttagandet av barnavdragen genom en höjning av barnbidragen från 260 kronor till 290 kronor.

Den föreslagna höjningen av de kommunala ortsavdragen anses icke kunna genomföras utan att staten lämnar bidrag åt kommunerna och, i förekommande fall, åt landsting. I detta hänseende föreslås att statsbidrag skall utgå i sådan omfattning, att den sammanlagda utdebiteringen till kommun och landsting icke skall behöva höjas med mer än högst en krona. För att så långt som möjligt förenkla bidragsgivningen föreslås att stegringen av landstingskatten alltid först skall avräknas å nämnda krona.

Statsbidragssystemet betraktas såsom ett provisorium och frågan förutsättes skola senare omprövas.

Det föreslagna statsbidraget skall avse den skattehöjning utöver en krona per skattekrona, som föranledes av de föreslagna ortsavdragen. Det blir därför nödvändigt, att för varje kommun fastställa den skatteökning, som skulle hava vällats av reformen, därest kommunen icke erhållit särskilt bidrag från staten. Bidraget föreslås skola beräknas efter objektiva grunder utan någon prövning av de kommunala inkomst- och utgiftsstaterna i samband med bidragets bestämmande. Bidraget föreslås skola bestämmas en gång för alla och någon nedsättning eller successiv minskning av detsamma under provisorietiden föreslås således icke.

Statsbidragets storlek föreslås skola bestämmas enligt följande metod. Kommunens normala behov av skattemedel bestämmas med hänsyn till det genomsnittliga utdebiteringsbehovet enligt staterna för åren 1948—1950. Skillnaden mellan den utdebitering, som framkommer om det på detta sätt beräknade utdebiteringsbehovet fördelas å skatteunderlaget enligt 1951 års taxering, och den utdebitering, som erhålles om samma utdebiteringsbehov fördelas å det med tillämpning av de föreslagna höjda ortsavdragen uträknade skattekrantalet, skall anses utgöra den skatteökning, som föranledes av ortsavdragens höjning.

En begränsning av statsbidraget till att avse den utdebiteringsstegring, som överstiger en krona, skulle komma att medföra en ökning av den kommunala inkomstskatten för skattskyldiga med inkomster över en viss gräns. Det förutsattes därför att 1949 års skatteutredning skall vid sin översyn av den statliga inkomstskatteskalen för fysiska personer föreslå sådan jämkning av skalan, att de skattskyldiga icke på grund av ortsavdragens höjning erhålla någon ökning av den sammanlagda inkomstskatten.

Statens kostnader för genomförande av den föreslagna ortsavdragsreformen hava beräknats till omkring 120 miljoner i direkta statsbidrag och 8 miljoner i minskade skatteintäkter, som föranledas av jämkningar i den statliga inkomstskatteskalen. Därtill komma utgifter för höjning av barnbidragen, beräknade till 51 miljoner kronor.

De föreslagna bestämmelserna föreslås skola träda i kraft den 1 januari 1952.

De ovannämnda vid propositionen fogade författningsförslagen äro av följande lydelse:

1) Förslag

till

lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

Härigenom förordnas, att 48 § 2 och 3 mom., 49 §, 50 § 2 mom. och 52 § 1 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 ävensom anvisningarna till 22 § punkt 6., 48 §, 49 § punkt 1., 51 § och 62 § samma lag¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

Nuvarande lydelse.

48 §.

2 mom. Skattskyldig fysisk person, som varit här i riket bosatt under *hela* beskattningsåret, äger att å den i hemortskommunen taxerade inkomsten åtnjuta kommunalt ortsavdrag (*grundavdrag och familjeavdrag*) på sätt nedan sägs.

Föreslagen lydelse.

48 §.

2 mom. Skattskyldig fysisk person, som varit här i riket bosatt under *hela* beskattningsåret, äger att å den i hemortskommunen taxerade inkomsten åtnjuta kommunalt ortsavdrag på sätt nedan sägs.

¹ Senaste lydelse av 48 § 2 mom. se 1938:868, av 50 § 2 mom. se 1948:308, av 52 § 1 mom. se 1930:190, av anvisningarna till 48 § 2. se 1930:190, av anvisningarna till 22 § 6. och anvisningarna till 48 § 4. se 1938:368 samt av anvisningarna till 48 § 1. se 1945:897.

Nuvarande lydelse.

Grundavdraget utgör i ortsgrupp I: 340 kronor; i ortsgrupp II: 380 kronor; i ortsgrupp III: 420 kronor; i ortsgrupp IV: 460 kronor och i ortsgrupp V: 500 kronor.

Skattskyldig, vilken under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med sin hustru eller som haft hemmavarande eller av den skattskyldige helt eller delvis underhållet barn under 18 år, vilket icke haft minst 600 kronors inkomst, är berättigad att, utöver grundavdrag, åtnjuta familjeavdrag. Familjeavdraget utgör, med lika belopp för hustru och varje barn, i ortsgrupp I: 160 kronor; i ortsgrupp II: 160 kronor; i ortsgrupp III: 180 kronor; i ortsgrupp IV: 180 kronor; samt i ortsgrupp V: 200 kronor.

Skattskyldig, som under beskattningsåret haft husföreståndarinna hos sig anställd, äger, därest han varit ogift (varmed jämställes änkring, änka eller frånskild) och haft hemmavarande barn, för vilket han varit berättigad erhålla avdrag, att åtnjuta samma familjeavdrag, som tillkommer skattskyldig för hustru.

För barn, vilkas föräldrar icke varit under beskattningsåret gifta med varandra eller, ehuru gifta med varandra, levt åtskilda, skall, därest enligt nu givna bestämmelser båda föräldrarna skulle vara berättigade till avdrag för barnet, en var av föräldrarna erhålla halvt avdrag. Beloppet avrundas nedåt till jämna tjugotal kronor.

3 mom. Skattskyldig fysisk person, som varit här i riket bosatt allenast under en del av beskattningsåret, äger i hemortskommunen åtnjuta kommunalt ortsavdrag, utgö-

Föreslagen lydelse.

Skattskyldig, som under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med andra maken, åtnjuter kommunalt ortsavdrag med följande belopp, nämligen i ortsgrupp I 1 680 kronor, i ortsgrupp II 1 760 kronor, i ortsgrupp III 1 840 kronor, i ortsgrupp IV 1 920 kronor och i ortsgrupp V 2 000 kronor.

Skattskyldig, som under beskattningsåret haft husföreståndarinna hos sig anställd, äger, därest han varit ogift (varmed jämställes änkring, änka eller frånskild) och haft hemmavarande barn för vilket rätt till allmänt barnbidrag förelegat, att åtnjuta kommunalt ortsavdrag med belopp som i föregående stycke sägs.

Annan skattskyldig än i andra och tredje styckena sagts äger åtnjuta kommunalt ortsavdrag med följande belopp, nämligen i ortsgrupp I 1 180 kronor, i ortsgrupp II 1 230 kronor, i ortsgrupp III 1 290 kronor, i ortsgrupp IV 1 340 kronor och i ortsgrupp V 1 400 kronor.

3 mom. Skattskyldig fysisk person, som varit här i riket bosatt allenast under en del av beskattningsåret, äger i hemortskommunen åtnjuta kommunalt ortsavdrag, utgörande för

Nuvarande lydelse.

rande för varje kalendermånad eller del därav, varunder han varit här i riket bosatt, en tolvtedel av det enligt bestämmelserna i 2 mom. medgivna avdrag. Det avdragsbelopp, som sålunda erhålles, avrundas nedåt till jämna *tjugotal* kronor.

(Se vidare anvisningarna.)

49 §.

Därest delägarna i boet efter avliden person, som vid dödsfallet varit här i riket bosatt, levt i oskift bo och varit för sitt uppehälle huvudsakligen beroende av dödsboets inkomst, må dödsboet efter vederbörande beskattningsnämnds beprövande kunna för senare beskattningsår än det, då dödsfallet inträffade, tillerkännas *grundavdrag och avdrag för barn* med högst samma belopp, som den avlidne skulle hava åtnjutit i avdrag, därest han fortfarande levt.

(Se vidare anvisningarna.)

50 §.

2 mom. För fysisk person, som varit här i riket bosatt under hela eller någon del av beskattningsåret, skall i hemortskommunen den taxerade inkomsten minskas, förutom med kommunalt ortsavdrag,

om inkomsten uppgår till eller överskjuter ortsavdragets dubbla summa, med ett belopp motsvarande hälften av ortsavdraget och,

om inkomsten ej uppgår till ortsavdragets dubbla summa, med hälften av det belopp, varmed inkomsten överskjuter ortsavdraget.

Aterstår efter tillämpning av föregående stycke för skattskyldig, vil-

Föreslagen lydelse.

varje kalendermånad eller del därav, varunder han varit här i riket bosatt, en tolvtedel av det enligt bestämmelserna i 2 mom. medgivna avdrag. Det avdragsbelopp, som sålunda erhålles, avrundas nedåt till jämna *tiotal* kronor.

(Se vidare anvisningarna.)

49 §.

Därest delägarna i boet efter avliden person, som vid dödsfallet varit här i riket bosatt, levt i oskift bo och varit för sitt uppehälle huvudsakligen beroende av dödsboets inkomst, må dödsboet efter vederbörande beskattningsnämnds beprövande kunna för senare beskattningsår än det, då dödsfallet inträffade, tillerkännas *kommunalt ortsavdrag* med högst samma belopp, som den avlidne skulle hava åtnjutit i avdrag, därest han fortfarande levt.

(Se vidare anvisningarna.)

50 §.

2 mom. För fysisk person, som varit här i riket bosatt under hela eller någon del av beskattningsåret, *utgöres såvitt angår hemortskommunen den beskattningsbara inkomsten av den taxerade inkomsten minskad med kommunalt ortsavdrag.*

Nuvarande lydelse.

kens hemortskommun tillhör ortsgrupp I eller II och ej utgör stad, av den taxerade inkomsten högst 500 kronor, skall denna ytterligare minskas med 20 kronor.

Finnes skattskyldigs skatteförmåga vara väsentligen nedsatt till följd av långvarig sjukdom, olyckshändelse, ålderdom, underhåll av andra närstående än barn, för vilka familjeavdrag är medgivet, eller annan därmed jämförlig omständighet, må efter vederbörande beskattningsnämnds beprövande den skattskyldiges taxerade inkomst minskas med ytterligare ett belopp av högst 2 000 kronor. Skattskyldig, vars inkomst helt eller till huvudsaklig del utgöres av folkpension eller av bidrag, som avses i lagen om bidrag till änkor och änklingar med barn, skall — därest särskilda omständigheter icke till annat föranleda — anses hava sådan nedsatt skatteförmåga, varom ovan förmäles.

Vad härefter — — — beskattningsbar inkomst.

52 §.

1 mom. Äkta makar, som under beskattningsåret levt tillsammans, taxeras en var för sin inkomst samt mannen därjämte för boets gemensamma inkomst. Har vid dylik taxering avdrag, som i 46 § 1 och 2 mom. medgives, helt eller delvis ej kunnat utnyttjas å den därtill närmast berättigade makens skattepliktiga inkomst, må bristen avräknas å den andra makens inkomst i samma kommun. Skatteplikt enligt 51 § bedömes med hänsyn till båda makarnas

Föreslagen lydelse.

Finnes skattskyldigs skatteförmåga vara väsentligen nedsatt till följd av långvarig sjukdom, olyckshändelse, ålderdom, underhåll av andra närstående än barn, för vilka den skattskyldige äger tillgodonjuta allmänt barnbidrag, eller annan därmed jämförlig omständighet, må efter vederbörande beskattningsnämnds beprövande den skattskyldiges taxerade inkomst minskas, förutom med kommunalt ortsavdrag, med ytterligare ett belopp av högst 2 000 kronor. Skattskyldig, vars inkomst helt eller till huvudsaklig del utgöres av folkpension eller av bidrag, som avses i lagen om bidrag till änkor och änklingar med barn, skall — därest särskilda omständigheter icke till annat föranleda — anses hava sådan nedsatt skatteförmåga, varom ovan förmäles.

Vad härefter — — — beskattningsbar inkomst.

52 §.

1 mom. Äkta makar, som under beskattningsåret levt tillsammans, taxeras en var för sin inkomst samt mannen därjämte för boets gemensamma inkomst. Har vid dylik taxering avdrag, som i 46 § 1 och 2 mom. medgives, helt eller delvis ej kunnat utnyttjas å den därtill närmast berättigade makens skattepliktiga inkomst, må bristen avräknas å den andra makens inkomst i samma kommun. Skatteplikt enligt 51 § bedömes med hänsyn till båda makarnas

Nuvarande lydelse.

sammanlagda inkomst. Ortsavdrag *ävensom beskattningsbar inkomst* beräknas för makarna gemensamt; *och skall den beskattningsbara inkomsten* i jämna tiotal kronor fördelas å makarna efter förhållandet mellan deras i kommunen taxerade inkomster.

Anvisningar

till 22 §.

6. Hemmavarande barn, — — — punkt 2.)

Barn, som anses tillhöra arbetspersonalen, taxeras självt för den inkomst, det kan hava haft i avlöning och naturaförmåner eller eljest, var emot föräldrarna få göra avdrag såsom för annan arbetshjälp. För barn, som icke anses tillhöra arbetspersonalen, får intet dylikt avdrag göras, även om barnet deltagit i arbetet, varav följer, att lön och underhåll åt barnet ej heller skall upptagas såsom inkomst för barnet. *Den lindring i föräldrarnas skattskyldighet, som medgives för sådant barn, regleras genom ortsavdragen (se 48 §).*

till 48 §.

1. Vad i denna paragraf stadgas om person, som varit här i riket bosatt, skall på grund av föreskriften i 68 § tillämpas även å person, som här i riket stadigvarande vistats. Jämlikt 65 § bedömes frågan, om en person varit gift eller om en gift person levt tillsammans med sin make, efter det förhållande som rått under större delen av beskattningsåret, och bedömes frågan, huruvida skattskyldig har barn eller icke, *liksom ock frå-*

Föreslagen lydelse.

sammanlagda inkomst. Ortsavdrag beräknas för makarna gemensamt *till belopp som i 48 § 2 mom. andra stycket sägs. Den beskattningsbara inkomsten beräknas likaledes för makarna gemensamt och skall* i jämna tiotal kronor fördelas å makarna efter förhållandet mellan deras i kommunen taxerade inkomster.

Anvisningar

till 22 §.

6. Hemmavarande barn, — — — punkt 2.)

Barn, som anses tillhöra arbetspersonalen, taxeras självt för den inkomst, det kan hava haft i avlöning och naturaförmåner eller eljest, var emot föräldrarna få göra avdrag såsom för annan arbetshjälp. För barn, som icke anses tillhöra arbetspersonalen, får intet dylikt avdrag göras, även om barnet deltagit i arbetet, varav följer, att lön och underhåll åt barnet ej heller skall upptagas såsom inkomst för barnet.

till 48 §.

1. Vad i denna paragraf stadgas om person, som varit här i riket bosatt, skall på grund av föreskriften i 68 § tillämpas även å person, som här i riket stadigvarande vistats. Jämlikt 65 § bedömes frågan, om en person varit gift eller om en gift person levt tillsammans med sin make, efter det förhållande som rått under större delen av beskattningsåret, och bedömes frågan, huruvida skattskyldig har barn eller icke, efter förhål-

Nuvarande lydelse.

gan om barns ålder efter förhållandena den 1 november året näst före taxeringsåret. Med barn avses jämväl styvbarn ävensom adopterat barn. Avgörande för frågan, huruvida skattskyldig haft husföreståndarinna, är det förhållande, som rått under större delen av beskattningsåret.

2. Av bestämmelserna i 52 § 1 mom. framgår, att makar, som under beskattningsåret levt tillsammans, äga att gemensamt åtnjuta ett grundavdrag, ett avdrag för make och, i förekommande fall, ett avdrag för varje barn. Taxeras i sådant fall endast hustrun men icke mannen, skall hon ensam åtnjuta nämnda avdrag.

3. Till ledning vid tillämpningen av bestämmelserna i 3 mom. anföres följande exempel:

En man har varit bosatt i kommun, tillhörande ortsgrupp III, under tiden den 1 januari—den 5 mars. Efter avflyttning från riket sistnämnda dag ingår han den 1 april äktenskap, vilket består under återstoden av året. Vid taxering nästföljande år utgör honom tillkommande ortsavdrag $3/12 \times (420 + 180) = 150$, vadan avdrag får åtnjutas med 140 kronor.

4. Vid tillämpning av stadgandet i 48 § 2 mom. sista stycket gäller, att en var av föräldrarna skall för barn som där sägs erhålla halvt familjeavdrag — räknat efter den ortsgrupp den skattskyldige tillhör — så vitt det icke visas eller av omständigheterna framgår, att endera av föräldrarna ej alls eller endast i ringa mån bidragit till barnets underhåll. I sådant fall skall den andre av föräldrarna vara berättigad till hela avdraget för barnet.

Föreslagen lydelse.

landena den 1 november året näst före taxeringsåret. Rätt till allmänt barnbidrag anses föreligga från och med den dag barnet fötts eller rätten eljest inträtt till och med den dag barnet fyllt 16 år eller rätten eljest upphört. Med barn avses jämväl styvbarn ävensom adopterat barn. Avgörande för frågan, huruvida skattskyldig haft husföreståndarinna, är det förhållande, som rått under större delen av beskattningsåret.

2. Till ledning — — — följande exempel:

En man har varit bosatt i kommun, tillhörande ortsgrupp III, under tiden den 1 januari—den 5 mars. Efter avflyttning från riket sistnämnda dag ingår han den 1 april äktenskap, vilket består under återstoden av året. Vid taxering nästföljande år utgör honom tillkommande ortsavdrag $3/12 \times 1840 = 460$ kronor, vadan avdrag får åtnjutas med sistnämnda belopp.

Nuvarande lydelse.

till 49 §.

1. Oskift dödsbo efter person, som vid sitt frånfälle varit här i riket bosatt, äger på grund av bestämmelserna i 53 § 3 mom. att för det beskattningsår, under vilket dödsfallet inträffat, åtnjuta ortsavdrag (*grundavdrag och familjeavdrag*) med belopp, som skulle hava tillerkänts den avlidne, därest han fortfarande levte. Har nämnda person icke varit under hela tiden mellan beskattningsårets ingång och dödsfallet här i riket bosatt, skall avdrag medgivas dels för den tid han varit härstädes bosatt, dels för tiden efter dödsfallet till beskattningsårets utgång och för den sammanlagda tiden beräknas i enlighet med de i 48 § 3 mom. meddelade bestämmelserna.

Avdrag, varom — — — ägt rum.

till 51 §.

Vid tillämpning av bestämmelsen i paragrafens första stycke tages ej hänsyn till huru lång tid den skattskyldige varit här i riket bosatt. En skattskyldig, som varit här i riket bosatt allenast en kortare tid och därunder ej åtnjutit någon inkomst i hemortskommunen men under återstoden av året i samma kommun haft en beräknad taxerad inkomst, som icke uppgår till 600 kronor, upptages icke till beskattning för någon inkomst i kommunen i fråga. Har han däremot exempelvis i hemortskommunen, under den tid han varit i riket bosatt, åtnjutit 500 kronors inkomst och under återstoden av året, då han bott utomlands, tillgodonjutit i kommunen skattepliktig inkomst till belopp av 700 kronor, utgör den skattskyldiges hela beräknade taxe-

Föreslagen lydelse.

till 49 §.

1. Oskift dödsbo efter person, som vid sitt frånfälle varit här i riket bosatt, äger på grund av bestämmelserna i 53 § 3 mom. att för det beskattningsår, under vilket dödsfallet inträffat, åtnjuta *kommunalt* ortsavdrag med belopp, som skulle hava tillerkänts den avlidne, därest han fortfarande levte. Har nämnda person icke varit under hela tiden mellan beskattningsårets ingång och dödsfallet här i riket bosatt, skall avdrag medgivas dels för den tid han varit härstädes bosatt, dels för tiden efter dödsfallet till beskattningsårets utgång och för den sammanlagda tiden beräknas i enlighet med de i 48 § 3 mom. meddelade bestämmelserna.

Avdrag, varom — — — ägt rum.

till 51 §.

Vid tillämpning av bestämmelsen i paragrafens första stycke tages ej hänsyn till huru lång tid den skattskyldige varit här i riket bosatt. En skattskyldig, som varit här i riket bosatt allenast en kortare tid och därunder ej åtnjutit någon inkomst i hemortskommunen men under återstoden av året i samma kommun haft en beräknad taxerad inkomst, som icke uppgår till 600 kronor, upptages icke till beskattning för någon inkomst i kommunen i fråga. Har han däremot exempelvis i hemortskommunen, under den tid han varit i riket bosatt, åtnjutit 500 kronors inkomst och under återstoden av året, då han bott utomlands, tillgodonjutit i kommunen skattepliktig inkomst till belopp av 1 000 kronor, utgör den skattskyldiges hela beräknade taxe-

Nuvarande lydelse.

rade inkomst i nämnda kommun 1 200 kronor och föreligger alltså skatteplikt för honom, därest icke honom tillkommande ortsavdrag skulle uppgå till sistnämnda belopp.

till 62 §.

Till ledning — — — följande exempel:

En ensamstående person, bosatt å ort tillhörande ortsgrupp II, har år 1929 för beskattning därstädes uppgivit en inkomst av 1 200 kronor. Hans beskattningsbara inkomst blir då med tillämpning av bestämmelserna i 48 och 50 §§ 630 kronor. År 1930 upptäckes, att deklARATIONEN varit felaktig, i det att den skattskyldige rätteligen bort uppgiva en inkomst av 2 000 kronor. Den beskattningsbara inkomsten hade alltså med tillämpning av nyssnämnda lagrum år 1929 rätteligen bort vara 1 430 kronor, och till eftertaxering år 1930 skall upptagas ett belopp av 1 430 — 630 = 800 kronor. Detta belopp upptages — utan sammanblandning med den beskattningsbara inkomst, som kan i vanlig ordning fastställas — i 1930 års taxeringslängd.

Föreslagen lydelse.

rade inkomst i nämnda kommun 1 500 kronor och föreligger alltså skatteplikt för honom, därest icke honom tillkommande ortsavdrag skulle uppgå till sistnämnda belopp.

till 62 §.

Till ledning — — — följande exempel:

En ensamstående person, bosatt å ort tillhörande ortsgrupp II, har år 1953 för beskattning därstädes uppgivit en inkomst av 2 000 kronor. Hans beskattningsbara inkomst blir då med tillämpning av bestämmelserna i 48 och 50 §§ 770 kronor. År 1954 upptäckes, att deklARATIONEN varit felaktig, i det att den skattskyldige rätteligen bort uppgiva en inkomst av 2 800 kronor. Den beskattningsbara inkomsten hade alltså med tillämpning av nyssnämnda lagrum år 1953 rätteligen bort vara 1 570 kronor, och till eftertaxering år 1954 skall upptagas ett belopp av 1 570 — 770 = 800 kronor. Detta belopp upptages — utan sammanblandning med den beskattningsbara inkomst, som kan i vanlig ordning fastställas — i 1954 års taxeringslängd.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1952; dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1952 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1952 eller tidigare år.

---

2) Förslag

till

förordning angående ändrad lydelse av 3 § och 8 § 3 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt.

Härigenom förordnas, att 3 § och 8 § 3 mom. förordningen den 26 juli 1947 om statlig inkomstskatt skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*Nuvarande lydelse.***3 §.**

Bestämmelserna i — — — statlig inkomstskatt.

I den mån bestämmelserna i kommunalskattelagen eller i denna förordning meddelade, med stadganden i kommunalskattelagen likartade bestämmelser äga tillämpning vid taxeringen till statlig inkomstskatt, skola likaledes anvisningarna till kommunalskattelagen i motsvarande delar lända till efterrättelse. *Därvid skall dock iakttagas, att familjeavdrag för barn icke åtnjutes vid taxeringen till statlig inkomstskatt.*

8 §.

3 mom. Vad i 49 § kommunalskattelagen stadgas angående *grundavdrag* skall äga motsvarande tillämpning beträffande statligt ortsavdrag.

*Föreslagen lydelse.***3 §.**

Bestämmelserna i — — — statlig inkomstskatt.

I den mån bestämmelserna i kommunalskattelagen eller i denna förordning meddelade, med stadganden i kommunalskattelagen likartade bestämmelser äga tillämpning vid taxeringen till statlig inkomstskatt, skola likaledes anvisningarna till kommunalskattelagen i motsvarande delar lända till efterrättelse.

8 §.

3 mom. Vad i 49 § kommunalskattelagen stadgas angående *kommunalt ortsavdrag* skall äga motsvarande tillämpning beträffande statligt ortsavdrag.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1952; dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1952 års taxering samt i fråga om eftertaxering för år 1952 eller tidigare år.

3) Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 78 § taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379).

Härigenom förordnas, att 78 § taxeringsförordningen den 28 september 1928¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

Nuvarande lydelse.

78 §.

Taxeringsnämndens ordförande —
— — vederbörande taxeringsnämnds-
ordförande;

*g) att när fråga uppkommer att
beträffande barn, vilkas föräldrar ic-
ke varit under beskattningsåret gif-
ta med varandra eller, ehuru gifta
med varandra, levt åtskilda, vid taxe-
ringen till kommunal inkomstskatt
tillerkänna en av föräldrarna helt fa-
miljeavdrag för barnet, i fall, då den
andre av föräldrarna ej skall taxeras
inom distriktet, lämna vederbörande
taxeringsnämndsordförande medde-
lande om förhållandet;*

*h) att även i andra fall än under
e), f) och g) här ovan sägs, därest
under taxeringsarbetet framkommit
förhållanden, som kunna antagas ha-
va betydelse för taxering i annat
distrikt, lämna vederbörande taxe-
ringsnämndsordförande underrättel-
se därom;*

*i) att kalla taxeringsnämndens le-
damöter till sammanträde och om ut-
satt tid och ställe härför på lämp-
ligt sätt och i god tid underrätta läns-
styrelsen och de skattskyldiga inom
taxeringsdistriktet;*

Föreslagen lydelse.

78 §.

Taxeringsnämndens ordförande —
— — vederbörande taxeringsnämnds-
ordförande;

*g) att även i andra fall än under
e) och f) här ovan sägs, därest un-
der taxeringsarbetet framkommit
förhållanden, som kunna antagas
hava betydelse för taxering i annat
distrikt, lämna vederbörande taxe-
ringsnämndsordförande underrättel-
se därom;*

*h) att kalla taxeringsnämndens
ledamöter till sammanträde och om
utsatt tid och ställe härför på lämp-
ligt sätt och i god tid underrätta
länsstyrelsen och de skattskyldiga
inom taxeringsdistriktet;*

¹ Senaste lydelse se 1947:578.

*Nuvarande lydelse.**Föreslagen lydelse.*

j) att leda taxeringsnämndens arbete och vid sammanträdena föra ordet;

k) att ombesörja förandet av nämndens protokoll och, i den utsträckning Kungl. Maj:t föreskriver, dess längder; samt

l) att, därest under taxeringsarbetet fråga uppkommer att åsätta skattskyldig taxering med avvikelse från avlämnad självdeklaration, där så kan ske bereda honom tillfälle att yttra sig i frågan, dock vare detta ej nödigt i fråga om felräkning, misskrivning eller annat uppenbart förbiseende eller då eljest yttrande av den skattskyldige uppenbarligen icke är för utrednings vinnande behövt.

Det åligger — — — kunna lämnas.

På begäran — — — kunna lämnas.

i) att leda taxeringsnämndens arbete och vid sammanträdena föra ordet;

j) att ombesörja förandet av nämndens protokoll och, i den utsträckning Kungl. Maj:t föreskriver, dess längder; samt

k) att, därest under taxeringsarbetet fråga uppkommer att åsätta skattskyldig taxering med avvikelse från avlämnad självdeklaration, där så kan ske bereda honom tillfälle att yttra sig i frågan, dock vare detta ej nödigt i fråga om felräkning misskrivning eller annat uppenbart förbiseende eller då eljest yttrande av den skattskyldige uppenbarligen icke är för utrednings vinnande behövt.

Det åligger — — — nämnden kunna lämnas.

På begäran — — — ordföranden kunna lämnas.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1953.

4) F ö r s l a g

till

lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 26 juli 1947 (nr 529) om allmänna barnbidrag.

Härigenom förordnas, att 1 § lagen den 26 juli 1947 om allmänna barnbidrag skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

Nuvarande lydelse.

1 §.

För barn, som är svensk medborgare och bosatt i riket, skall av allmänna medel såsom bidrag till bar-

Föreslagen lydelse.

1 §.

För barn, som är svensk medborgare och bosatt i riket, skall av allmänna medel såsom bidrag till bar-

Nuvarande lydelse.

nets uppehälle och uppfostran utgå allmänt barnbidrag med 260 kronor om året i enlighet med vad nedan närmare stadgas.

Allmänt barnbidrag — — — i riket.

Föreslagen lydelse.

nets uppehälle och uppfostran utgå allmänt barnbidrag med 290 kronor om året i enlighet med vad nedan närmare stadgas.

Allmänt barnbidrag — — — i riket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1952.

I anledning av propositionen ha väckts följande motioner, nämligen:

1) de likalydande motionerna I: 475 av herr *Näsström* m. fl. och II: 567 av herr *Kärlander* m. fl., vari hemställts, »att riksdagen vid sin behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 241/1950 måtte besluta antaga följande förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 26 juli 1947 (nr 529) om allmänna barnbidrag.

Härigenom förordnas, att 1 § lagen den 26 juli 1947 om allmänna barnbidrag skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

1 §.

För barn, som är svensk medborgare och bosatt i riket, skall av allmänna medel såsom bidrag till barnets uppehälle och uppfostran utgå allmänt barnbidrag med 300 kronor om året i enlighet med vad nedan närmare stadgas.

Allmänt barnbidrag — — — i riket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1952»;

2) de likalydande motionerna I: 508 av herr *Velander* m. fl. och II: 606 av herr *Hjalmarson* m. fl., vari hemställts, att riksdagen måtte, med avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 241, besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhänga, att Kungl. Maj:t ville, med beaktande av de synpunkter som i motionerna anförts, för 1951 års riksdag framlägga förslag till en reform av den kommunala beskattningen i dess helhet att träda i kraft den 1 januari 1952, omfattande alltså bl. a. en höjning av ortsavdragen, ett avskaffande av fastighetsskatten och en reglering av grunderna för den allmänna skatteutjämningen;

3) de likalydande motionerna I: 509 av herrar *Öhman* och *Helmer Persson* samt II: 603 av herr *Persson* i Landafors m. fl. vari hemställts,

dels att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 241 med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) måtte besluta, att 48 § 2 mom. i nämnda lag erhåller följande lydelse:

48 §.

2 mom. Skattskyldig fysisk person, som varit här i riket bosatt under hela beskattningsåret, äger att å den i hemortskommunen taxerade inkomsten åtnjuta kommunalt ortsavdrag på sätt nedan sägs.

Skattskyldig, som under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med andra maken, åtnjuter kommunalt ortsavdrag med följande belopp, nämligen i ortsgrupp I 2 500 kronor, i ortsgrupp II 2 625 kronor, i ortsgrupp III 2 750 kronor, i ortsgrupp IV 2 875 kronor och i ortsgrupp V 3 000 kronor.

Skattskyldig, som under beskattningsåret haft husföreståndarinna hos sig anställd, äger därest han varit ogift (varmed jämställes änkring, änka eller frånskild) och haft hemmavarande barn för vilket rätt till allmänt barnbidrag förelegat, att åtnjuta kommunalt ortsavdrag med belopp som i föregående stycke sägs.

Annan skattskyldig än i andra och tredje styckena sagts äger åtnjuta kommunalt ortsavdrag med följande belopp, nämligen i ortsgrupp I 1 600 kronor, i ortsgrupp II 1 700 kronor, i ortsgrupp III 1 800 kronor, i ortsgrupp IV 1 900 kronor och i ortsgrupp V 2 000 kronor.

3 mom. Skattskyldig — — — jämna tiotal kronor.

(Se vidare anvisningarna.)

Anvisningar

till 48 §.

1. Vad i denna paragraf — — — större delen av beskattningsåret.

2. Till ledning — — — följande exempel:

En man har varit bosatt i kommun, tillhörande ortsgrupp III, under tiden den 1 januari—den 5 mars. Efter avflyttning från riket sistnämnda dag ingår han den 1 april äktenskap, vilket består under återstoden av året. Vid taxering nästföljande år utgör honom tillkommande ortsavdrag $3/12 \times 2\,750 = 687$ kronor, vadan avdrag får åtnjutas med sistnämnda belopp.

till 62 §.

Till ledning — — — följande exempel:

En ensamstående person, bosatt å ort tillhörande ortsgrupp II, har år 1953 för beskattning därstädes uppgivit en inkomst av 2 000 kronor. Hans beskattningsbara inkomst blir då med tillämpning av bestämmelserna i 48 och 50 §§ 300 kronor. År 1954 upptäckes, att deklARATIONEN varit felaktig, i det att den skattskyldige rätteligen bort uppgiva en inkomst av 2 800 kronor. Den beskattningsbara inkomsten hade alltså med tillämpning av nyssnämnda lagrum år 1953 rätteligen bort vara 1 100 kronor, och till eftertaxering år 1954 skall upptagas ett belopp av $1\,100 - 300 = 800$ kronor. Detta belopp upptages — utan sammanblandning med den beskattningsbara inkomst, som kan i vanlig ordning fastställas — i 1954 års taxeringslängd.

dels att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 26 juli 1947 (nr 529) om allmänna barnbidrag måtte besluta, att 1 § nämnda lag erhåller följande lydelse:

§ 1.

För barn, som är svensk medborgare och bosatt i riket, skall av allmänna medel såsom bidrag till barnets uppehälle och uppfostran utgå ett allmänt barnbidrag med 300 kronor om året i enlighet med vad nedan närmare stadgas.

Allmänt barnbidrag — — — i riket.

dels ock att kommuner och landsting kompenseras av statsmedel för det skattebortfall, som uppstår genom reformen;

4) de likalydande motionerna I: 510 av herrar *Öhman* och *Helmer Persson* samt II: 604 av herr *Persson* i Landafors m. fl., vari hemställdts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer, att den pågående skatteutredningen får i uppdrag att under provisorietiden utreda frågan om ett verkligt existensminimum och att Kungl. Maj:t därefter framlägger förslag därom i samband med den signalerade definitiva nya kommunalskattelagstiftningen»;

5) de likalydande motionerna I: 511 av herrar *Björck* och *Lindblom* samt II: 605 av herrar *Svensson* i Ljungskile och *Ståhl*, vari hemställdts, att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 241 måtte besluta att hos Kungl. Maj:t hemställa om förslag till nästa års riksdag om sådan avdragsrätt för fastighetsägare som i motionerna förordats att tillämpas vid omläggningen av det kommunala ortavdragssystemet, samt att de spörsmål i övrigt som i motionerna berörts måtte göras till föremål för fortsatt utredning; samt

6) motionen II: 602 av herr *Hedlund* i Rådom m. fl., vari hemställdts, »att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 241 måtte dels besluta att, intill dess ett mera rationellt och effektivt system för den kommunala skatteutjämningen beslutats och trätt i kraft, ersättning av statsmedel skall utgå såväl till primärkommuner som landsting för hela den höjning av deras utdebitering, som blir en följd av ett bifall till den i nämnda proposition föreslagna omläggningen av det kommunala ortavdragssystemet, dels uttala, att den arbetande utredningen rörande en allmän revision av kommunalskattesystemet måtte påskyndas med särskild inriktning på fastighetsskattens avskaffande och därmed sammanhängande frågor, samt i övrigt beakta de synpunkter, som anförts i motionen.»

De likalydande motionerna I: 475 och II: 567 samt de likalydande motionerna I: 510 och II: 604 ha i sin helhet hänvisats till bevillningsutskottet. Återstoden av ovannämnda motioner har hänvisats, såvitt angår grunder för utbetalande av statsbidrag till kommuner och i förekommande fall till landsting, till statsutskottet och i övrigt till bevillningsutskottet.

Till behandling i sammanhang med den förevarande propositionen har utskottet upptagit de vid riksdagens början väckta, likalydande motionerna I: 31 av herr *Spetz* och II: 31 av herr *Svensson* i Ljungskile m. fl., vari hemställt, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära skyndsamt utredning och förslag till sådana bestämmelser, att enskilda kommuner inte genom fastställande av särskilt existensminimum efter schablonmässiga grunder eller på annat sätt kunna vältra över en del av sin skattebörda på skattebetalarna inom andra kommuner».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framförda yrkandena, såvitt desamma upptagits till behandling i förevarande betänkande, får utskottet, i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande, hänvisa till motionerna I: 508, II: 31, II: 567, II: 602, II: 603, II: 604 och II: 605.

Av statsrådsprotokollet i ärendet inhämtas bl. a. följande.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 februari 1949 har dåvarande chefen för finansdepartementet tillkallat ledamoten av riksdagens första kammare H. R. Anderberg, ledamoten av riksdagens andra kammare K. A. M. Andersson i Löbbo, ledamoten av riksdagens andra kammare E. H. Kärrlander, ledamoten av riksdagens andra kammare N. Persson i Svensköp, ledamoten av riksdagens första kammare H. L. E. Sjödahl (ordförande), ledamoten av riksdagens första kammare C. G. Velander samt dåvarande ledamoten av riksdagens andra kammare, numera ledamoten av riksdagens första kammare O. E. Werner med uppdrag att såsom sakkunniga inom finansdepartementet utreda frågan om de kommunala ortsavdragen.

De sakkunniga, vilka antagit benämningen *ortsavdragskommittén*, hava med skrivelse den 1 februari 1950 avlämnat betänkande med förslag till ändrade kommunala ortsavdrag m. m. (SOU 1950: 5).

Över betänkandet hava efter remiss, *yttranden* avgivits av *socialstyrelsen*, *statskontoret*, *kammarrätten*, *riksräkenskapsverket*, *1949 års skatteutredning* (särskilt yttrande av herrar Rehn och Söderlund), *1949 års uppbörds-sakkunniga*, *kommunala skattelindringsutredningen*, *överståthållarämbetet* (med överlämnande av yttranden från stadskollegiet i Stockholm, uppbördsdirektören Tor Josefson och exekutionsdirektören Alarik Lundberg), *länsstyrelserna i samtliga län*, *Taxeringsnämndsordföranden* *riksförbund*, *Svenska landskommunernas förbund*, *Svenska stadsförbundet*, *Svenska landstingsförbundet* (särskilda yttranden av herrar Mannerskantz och Hammarlund), *Svenska arbetsgivareföreningen*, *Landsorganisationen i Sverige*, *Tjänstemännens centralorganisation*, *Sveriges industriförbund*, *Sveriges lantbruksförbund* och *Sveriges fastighetsägareförbund*.

Därjämte hava skrifter inkommit från stadskollegiet i Göteborg, drätsel-

kamrarna i Nacka, Solna, Södertälje och Visby samt kommunalfullmäktige i Gammalstorps socken.

Beträffande *motiveringen* för de i propositionen framlagda förslagen, såvitt de behandlas i detta betänkande, tillåter sig utskottet hänvisa till ovan nämnda statsrådsprotokoll. Redogörelsen härutinnan återfinnes i propositionen å nedan angivna sidor, nämligen:

Gällande bestämmelser, s. 18—20.

Sammanfattning av kommitténs förslag, s. 20—22.

Frågan om en separat reform av ortsavdragen, s. 22—40.

Allmän motivering för departementsförslaget, s. 40—73.

Vissa särskilda frågor, s. 73—83.

Av innehållet i *de förevarande motionerna*, såvitt desamma behandlas i detta betänkande, må här återgivas följande.

I *de likalydande motionerna I: 31 och II: 31* har erinrats om att enligt uppbördsförordningen skulle vid indrivning av skatter i sista hand utsköningslagens föreskrifter om utmätning tillämpas. Detta innebure i princip, att vid utmätning för obetald skatt icke finge undantagas mera än vid utmätning för annan skuld. För att underlätta de exekutiva myndigheternas arbete hade man sökt utarbeta vissa normer för huru stor del av sin inkomst vederbörande skäligen borde få behålla för sin existens. Vid källskattereformens genomförande hade beslutats, för enkelhets skull, att staten till kommuner och landsting skulle utbetala hela det debiterade skattebeloppet. Förlusten på obetalda skatter fölle därmed i sin helhet på statskassan. I Stockholm tillämpades för närvarande ett existensminimum för skattebetalare, som för en familj bestående av man, hustru och tre barn uppginge till 505 kr. per månad eller 6 060 kr. per år. Lades härtill 780 kr. i barnbidrag, bleve den högsta inkomst för vilken en dylik familj kunde befrias från skatt, 6 840 kr. Vid indrivning av skatterna tillämpades existensminimum automatiskt, såvida vederbörande icke hade utmättningsbara tillgångar. Därmed hopades snart en skatteskuld, som måste avskrivas på grund av vederbörandes oförmåga att betala den. Om andra kommuner började tillämpa samma praxis som Stockholm och därvid använde de skattefria avdragen vid statsskatt som proportionalitetsfaktor — ett förfarande vars riktighet i och för sig icke torde kunna bestridas — skulle en trebarnsfamilj i lägsta dyrort få ett existensminimum på drygt 5 000 kr. eller inklusive barnbidrag nära 6 000 kr. I många kommuner skulle enligt en dylik praxis en mycket stor del av skattebetalningen uppskjutas. Den nuvarande ordningen för fastställande av existensminimum syntes leda till uppenbart orimliga resultat. Om endast en del kommuner fastställde och tillämpade dylikt eller om det fastställdes till varierande höjd i förhållande till levnadskostnaderna, så innebure systemet en skatteövervältring från den ena kommunen till den andra. Om alla kommuner tillämpade ett existensminimum av proportionellt samma höjd som det Stockholms stad fast-

ställt, komme det i betydande utsträckning att innebära en övervältring av skatten på mindre förmögenhetsägare, som hade utmätningsbara tillgångar i form av en bostadslägenhet, ett mindre jordbruk, annan rörelse eller sparkapital. Personer i denna ställning skulle alltså få betala sin skatt, även om deras inkomst inklusive förmögenhetens avkastning låge långt under existensminimum. Denna konsekvens komme i stor utsträckning att gå ut över småfolket på landsbygden. Det låge i öppen dag, att de missförhållanden det här gällde icke kunde elimineras genom höjda kommunala ortsavdrag. Även om dessa avdrag höjdes upp till samma nivå som avdragen vid taxering till statsskatt, så kunde ju icke detta eliminera den praxis, som nu tillämpades i Stockholm. Den stora mängden skattebetalare utanför Stockholm hade rätt att kräva skydd mot en partiell övervältring på landsorten av Stockholms andel av skattebördorna. Det vore möjligt, att detta problem icke kunde lösas på annat sätt än att varje kommun själv finge betala de restantier som uppstode vid skatteindrivning. På så sätt lämnades kommunernas självbestämmningsrätt obeskuren. I varje fall vore det enligt motionärernas mening ofrånkomligt, att åtgärder utan dröjsmål vidtoges för att rätta till missförhållandena på detta område.

Till stöd för det i *de likalydande motionerna I: 475 och II: 567* framställda yrkandet om en höjning av barnbidraget med 40 kronor har anförts bl. a. följande.

Ett fastställande av barnbidraget till det i propositionen föreslagna beloppet av 290 kronor komme att betyda underkompensation för flertalet barnfamiljer. Den största underkompensationen komme därvid att drabba barnfamiljerna i de norrländska länen. Som tydligt framginge av remissvaren hade de flesta instanser som yttrat sig angående barnbidragens storlek ansett att en höjning med 30 kronor vore otillräcklig. Det förtjänade därvid framhållas att kammarrätten funnit att skatteminskningen i vissa fall komme att bli större för barnlösa makar än för makar med barn även om man — som kommittén gjort — räknade med att barnbidragen höjdes med 40 kronor. Kammarrätten påpekade på grund härav att detta förhållande skulle komma att skärpas om barnbidragen ökades med endast 30 kronor. Av det anförda framginge sålunda att de allmänna barnbidragen borde höjas till 300 kronor, om man avsåge att ge barnfamiljerna den kompensation som vore erforderlig för borttagandet av de nuvarande barnavdragen. Man hade därvid ändå icke tagit full hänsyn till penningvärdets försämringen. En höjning av barnbidragen med 40 kronor skulle emellertid betyda ökade kostnader för staten med omkring 17 miljoner. Det vore, såvitt motionärerna kunde förstå, denna ökade kostnad, som varit avgörande, då det för Kungl. Maj:t gällt att taga ställning till barnbidragens storlek. Då det gällde att bedöma statens kostnader för ett genomförande av denna reform, hade ortsavdragskommittén kommit fram till en slutsumma av i runt tal 197 miljoner kronor om man höjde barnbidragen med 40 kronor. Landsorganisationen i Sverige hade i sitt remissyttrande angående statens kost-

nader funnit kommitténs beräkningar hållna i överkant med åtskilliga 10-tal miljoner. De skäl som Landsorganisationen anförde som stöd för denna sin uppfattning vore, såvitt motionärerna kunde bedöma, icke orimliga. Ett annat förhållande vore att Ortsavdragskommittén vid uppgörandet av sin kostnadskalkyl icke vågat göra några beräkningar av hur mycket en nedgång av de kommunala restantierna komme att betyda i minskade utgifter för statsverket. Som framginge av tabell N. på s. 144 i Ortsavdragskommitténs betänkande hade utdebitering av allmän kommunalskatt och landstingsskatt för år 1949 uppgått till 1 563,5 miljoner kronor. Om man vid en beräkning av den slutliga skatteförlusten därvid antog att denna stannade vid ungefär samma storlek som före källskattereformens införande eller omkring 4 procent så skulle den slutliga skatteförlusten för kommunalskatternas vidkommande belöpa sig på i runt tal 62,5 miljoner kronor. Om man också skulle förutsätta att källskattereformen nedbringat restantierna till hälften eller 2 %, skulle den slutliga skatteförlusten ändå uppgå till över 30 miljoner kronor. Den höjning av Ortsavdragen som nu föresloges komme otvivelaktigt att nedbringa denna summa rätt avsevärt. Av vad här sist anförts borde man kunna draga den slutsatsen att en höjning av barnbidragen med 40 kronor icke komme att stöta på några hinder ur statsfinansiella synpunkter. Reformens genomförande borde ändock kunna hålla sig inom den av Kungl. Maj:t beräknade utgiftsramen.

Till stöd för de i *de likalydande motionerna I: 508 och II: 606* framställda yrkandena har anförts bl. a. följande. En höjning av de kommunala Ortsavdragen framstode såsom i hög grad motiverad. De nu gällande avdragen fastställdes i samband med genomförandet av 1928 års kommunalskattefog. Redan den omständigheten, att den starka nedgång av penningvärdet, som sedan dess ägt rum, icke vunnit något beaktande med avseende å avdragens storlek, gäve uppenbarligen vid handen, att en höjning därav icke finge ställas på framtiden. Den föreliggande frågan vore sålunda i och för sig av brådskande natur. Detta förhållande borde emellertid icke föranleda ett eftersättande av behöriga krav på en ändamålsenlig och så långt möjligt bestående lösning. Ortsavdragsfrågan kunde icke ses isolerad. Det finnes även andra kommunalskattespörsmål, vilkas lösning icke längre kunde undanskjutas. En genomgripande reform på den kommunala beskattningens område hade sedan länge stått på dagordningen. Med ett genomförande därav hade kunnat vinnas en reglering av de kommunala Ortsavdragen i ett därför naturligt sammanhang. Någon ytterligare tidsutdräkt hade därigenom näppeligen heller behövt ifrågakomma. Propositionen toge nämligen sikte på att den föreslagna nya ordningen icke skulle träda i tillämpning förrän med ingången av år 1952. De kommunala Ortsavdragens upptagande till separat behandling hade lett till ett synnerligen beklagligt undanskjutande av kommunalskattefrågan i stort med dess så utomordentligt trängande problem som fastighetsbeskattningen, den allmänna skatteutjämningen etc.

I olika sammanhang hade framhållits, att förutsättningen för en höjning av de kommunala ortsavdragen måste vara, att den nu gällande fastighetsbeskattningen avskaffades. Sambandet mellan fastighetsbeskattningen och ortsavdragen hade sin grund däri, att en höjning av utdebiteringen i kommunerna till följd av höjda ortsavdrag komme att i motsvarande grad öka belastningen på det skatteunderlag, som icke påverkades av ortsavdragens storlek, alltså bl. a. fastighetsskatteunderlaget. I den mån denna ökning icke uppvägdes av en minskning av fastighetsägarnas inkomstskatteunderlag, komme en skatteövervältring till stånd. Med den utformning, fastighetsbeskattningen hade i vårt land, drabbade denna övervältring främst fastighetsägare med låga inkomster, vilka på grund därav icke kunde tillgodogöra sig ortsavdragen. Läget bleve alltså det, att vissa skattskyldiga alltid undginge skatt för inkomst upp till ortsavdragets belopp, under det att andra skattskyldiga, fastighetsägarna, hade att erlægga skatt, oavsett att inkomsten icke uppginge till ortsavdragets belopp. Detta kunde icke anses vara en försvarlig ordning.

De erinringar, som framställdes mot det av ortsavdragskommittén framlagda förslaget, hade departementschefen icke ansett sig böra närmare ingå på. Vis- sa exempel anfördes till belysande av reformens verkningar (prop. s. 38). Då departementschefen sökte bagatellisera den skatteövervältring, som dessa exempel utvisade, borde icke förbises, att ifrågavarande fastighetsägare redan nu hade en extra belastning i skattehänseende i jämförelse med icke-fastighetsägare i motsvarande inkomstlägen. Den i det första av de anförda exemplen avsedda jordbrukaren, som antoges ha såsom enda inkomst en nettointäkt av fastighet till belopp av 5 000 kronor, hade sålunda enligt gällande ordning 64 kronor mer i skatt än en icke-fastighetsägare, som likaledes hade 5 000 kronor i inkomst härrörande från annan förvärvskälla. Genom ortsavdragshöjningen ökades denna merbelastning till 148 kronor, d. v. s. väsentligt över 100 procent. För de båda övriga i exemplen avsedda fastighetsägarna ökades merbelastningen från 128 till 144 kronor resp. från 741 till 916 kronor. De anförda exemplen gäve otvetydigt vid handen, att fastighetsskatten även drabbade fastighetsägarna synnerligen ojämnt. Av de i exemplen avsedda skattskyldiga hade väl den först nämnde fastighetsägaren, jordbrukaren, den minsta skatteförmågan. Han finge emellertid vid ett genomförande av ortsavdragsreformen relativt sett den största ökningen av sin redan förut betydande merbelastning. Och dock hade i exemplet räknats med att han haft en nettointäkt helt täckande procentavdraget. Med en lägre nettointäkt skulle hans merbelastning ha blivit väsentligt större. Med motionärernas sätt att se visade de anförda exemplen icke — såsom departementschefen syntes förmena — att reformen i endast obetydlig grad medförde en skatteövervältring på fastighetsägarna utan närmast motsatsen. Exemplen gäve sålunda stöd för den uppfattningen, att en ovillkorlig förutsättning för reformens genomförande måste vara, att fastighets- skatten avskaffades. Frågan därom borde alltså skyndsamt bringas till lösning, så att bestämmelser i detta avseende kunde träda i kraft samtidigt med ortsavdragsreformen.

Sådant läget nu faktiskt vore, kunde man icke påstå, att en höjning av de kommunala ortsavdragen skulle medföra någon skattelättnad för skattskyldiga med obetydlig eller kanske ingen skatteförmåga. Jämlikt uppborðsförordningens bestämmelser ägde nämligen den lokala skattemyndigheten medgiva befrielse från eller nedsättning av löneavdrag för preliminär och kvarstående skatt. Med de existensminima, som med tillämpning av ifrågavarande bestämmelser fastställdes, bleve de sämst ställda inkomstskikten redan nu regelmässigt helt befriade från skatt. En ortsavdragsreform sådan som den föreslagna hade för dem ingen reell betydelse. Vät vore det angeläget, att skattskyldiga icke påfördes skatt, som icke kunde uttagas hos dem utan som staten i stället finge svara för i förhållande till kommunerna. Men denna angelägenhet kunde icke anses vara så trängande, att den på något sätt uppvägde olägenheterna av en sådan ordning, som att en viss grupp skattskyldiga, vilken redan nu drabbades av en merbelastning i skattehänseende, ojämn och slumpartad, finge denna ytterligare ökad.

Beträffande frågan om barnavdragens avskaffande, ansåge motionärerna visserligen, att ur principiell synpunkt ett system med barnavdrag vore att föredraga framför ett system med barnbidrag. Med hänsyn till att ett barnbidragssystem redan genomförts vid den statliga beskattningen samt även därtill att kommunalskatterna utginge efter proportionell grund, finge valet av system dock icke så stor betydelse i detta sammanhang, varför motionärerna funne sig kunna ge sin anslutning till propositionen i förevarande hänseende. En förutsättning härför måste emellertid vara, att barnbidragen kunde tillmätas så, att barnfamiljerna erhöle kompensation för barnavdragens bortfallande. Särskilt angeläget vore härvid, att barnfamiljerna i de mera skattetyngda kommunerna tillfördes full kompensation därför. Enligt vad länsstyrelsen i Norrbottens län uppgivit, överstege den genomsnittliga utdebiteringen i länets kommuner 15 kronor per skattekrona. Dessa kommuner tillhörde med ett enda undantag ortsgrupp 5, där det bankade familjeavdraget utgjorde 300 kronor. Barnavdragen hade sålunda medfört en skattelättnad av i genomsnitt 45 kronor. Den i propositionen föreslagna höjningen av barnbidragen med 30 kronor framstode därför såsom för låg. Även en höjning med 40 kronor eller sålunda till 300 kronor låge i underkant åtminstone för sagda läns vidkommande. Praktiska skäl torde emellertid kunna anföras för ett på så sätt avrundat belopp.

I propositionen föresloges, att statsbidrag skulle utgå till kommunerna i den omfattning, som krävdes för att utdebiteringsökningen icke i något fall skulle överstiga en krona per skattekrona. Därest ortsavdragsreformen icke upptagits till lösning separat för sig utan i samband med kommunalskattefrågan i dess helhet, skulle uppenbarligen ett bidragssystem sådant som det nu föreslagna icke kunnat ifrågakomma. Systemet innebure nämligen, att ortsavdragsreformen icke genomfördes på kommunalbeskattningens egen grund. Det innebure också, att bidrag komme att utgå även till kommuner, som på grund av riklig tillgång på skatteunderlag resp. låga

utdebiteringar icke hade något trängande behov därav. Motiveringen härför vore, såsom departementschefen framhölle (prop. s. 59), att statsbidraget icke i första hand syftade till att åstadkomma en rättvis skattefördelning olika kommuner emellan utan till att förhindra alltför stora skatteöversvältringar mellan skattskyldiga inom en och samma kommun. Systemet innebure emellertid, att staten finge betala ett alltför högt pris för tillgodoseende av angivna syfte.

Ett genomförande av den enligt propositionen föreslagna lösningen av frågan om ortsavdragen vid den kommunala beskattningen föranledde de största betänkligheter även ur en annan, förut icke berörd synpunkt. För att möjliggöra en numera, till synes på alla håll eftersträvad lindring av den direkta statliga beskattningen hade 1949 års skatteutredning ställt i förgrunden spørsmålet om fortbeståndet av de vid 1948 års riksdag införda extraordinära konsumtionsskatterna. Vid sitt ställningstagande därutinnan hade utredningen föreslagit, att, bortsett från pappersskatten samt tilläggsskatten på bensin och brännolja, dessa skatter skulle bibehållas. Såsom »ett oeftergivligt villkor» härför hade utredningen till detta sitt ståndpunktstagande knutit den förutsättningen, att de medel, som därigenom erhöles, icke skulle användas för utgiftsökningar utan helt reserveras för skattesänkningar. Departementschefen hade ock för sin del accepterat den av skatteutredningen intagna ståndpunkten. Från sådan utgångspunkt framstode det såsom en angelägenhet av synnerlig vikt, att avkastningen av de extraordinära konsumtionsskatter, som kunde komma att bibehållas, disponerades på sådant sätt, att den skattelindrande effekten bleve den största möjliga. Det vore sålunda icke likgiltigt, om en väsentlig del av denna avkastning »plottrades bort», låt vara temporärt, för ändamål, som kunde och borde tillgodoses på andra vägar — i förevarande fall åtminstone till väsentlig del via den allmänna skatteutjämningen. Det vore nämligen uppenbart, att det statsbidrag, som i olika sammanhang prövades böra tillkomma kommunerna resp. landstingen, borde så långt möjligt tillföras dem i form av allmänna skatteutjämningsbidrag enligt därför vedertagna principer.

I de likalydande motionerna I: 509 och II: 603 har framhållits — till stöd jämväl för det i de likalydande motionerna I: 510 och II: 604 framställda yrkandet — att en rimligare ordning i fråga om förenkling och enhetlighet i skatteväsendet syntes möjlig bara genom att realisera följande riktlinjer: att ett rimligt existensminimum fastställdes, att ortsavdragen bleve mera enhetliga för såväl den kommunala som den statliga skatten och hade samma storlek som fastställt existensminimum, att kommunalskatten i likhet med statsskatten uttoges efter en progressiv skala och att barnavdragen vid beskattningen utbyttes mot kontanta barnbidrag. En förenkling och enhetlighet i skattelagarna borde helst redan nu komma till uttryck i den provisoriska reformen beträffande de kommunala ortsavdragen. Motionärerna ansåge det i vart fall angeläget, att de kommunala ortsavdragen

bleve till storleken lika med vad som f. n. gällde i fråga om den statliga beskattningen. Detta innebure dock icke, att de nuvarande statliga ortsavdragen skulle kunna godtagas såsom ett definitivt existensminimum. De borde enligt motionärernas mening genomföras som ett provisorium i avvaktan på en ny kommunalskattelag. Under provisorietiden borde den pågående skatteutredningen få i uppdrag att också utreda frågan om ett rimligt existensminimum, så att resultatet därav kunde läggas till grund för ortsavdragens storlek vid den kommande definitiva kommunalskattereformen. I fråga om barnbidragen gäve motionärerna sin anslutning till förslaget, att sådana infördes i stället för barnavdragen vid den kommunala beskattningen. Emellertid måste det föreslagna kontanta barnbidraget på 30 kronor, såsom framginge av flera yttranden, vara för snålt tilltaget för att kunna täcka de bortfallande barnavdragen. Dessa vore dessutom så låga, att det enbart vore skäligt, att barnbidraget fastställdes till 40 kronor per barn och år. Det skattebortfall, som genom denna reform i fråga om ortsavdragen uppstode i kommuner och landsting, ansåge motionärerna höra täckas av statsmedel.

I de likalydande motionerna I: 511 och II: 605 har erinrats om att vid remissbehandlingen av ortsavdragskommitténs betänkande olika meningar kommit till uttryck om verkningarna av den föreslagna höjningen av de kommunala ortsavdragen. Det övervägande flertalet remissinstanser motsatte sig icke, att den ifrågasatta reformen genomfördes. Detta ställningstagande hindrade dem dock icke att anföra vissa, ibland mycket starka betänkligheter. Erinringarna riktade sig i första hand mot den övervältring av skatt på vissa grupper av skattskyldiga, som skulle bli en följd, där est den föreslagna reformen nu skulle komma till utförande. Det syntes vara riktigt, att den skatteökning som följde av ifrågavarande övervältring bleve rätt obetydlig, men å andra sidan drabbade den företrädesvis sådana skattskyldiga fastighetsägare, som på grund av hög skuldsättning, sjukdom, ålderdom eller andra orsaker icke förmådde redovisa så stor inkomst, att det medgivna garantiskatteavdraget och det höjda ortsavdraget kunde till fullo utnyttjas. Motionärerna ansåge det angeläget, att en skattereform icke utformades på sådant sätt, att ovannämnda i skattekrafthänseende svaga grupp drabbades av någon som helst skatteökning. Ändringar i skattegrunderna finge icke heller innebära, att möjlighet öppnades till en mera kännbar övervältring av skatt på gruppen fastighetsägare. Detta kunde emellertid vid nu föreslagen ordning lätt bli fallet, om det inträffade, att taxeringsvärdena å fastighet höjdes, och om inkomstförhållandena försämrades. Kommunalskatteberedningen hade i första delen av sitt betänkande, som avgavs 1942, avhandlat vissa alternativ för modifiering av gällande garantibeskattnig. Beredningen redovisade därvid bl. a. en metod, som eventuellt kunde vara användbar för undanröjande av de olägenheter, som en höjning av de kommunala ortsavdragen medförde för skattesvaga fastighetsägare. Metoden bestode däri, att då en fastighetsägares taxerade års-

inkomst icke vore tillräcklig för utnyttjande av hela ortsavdraget, gäves honom rätt och möjlighet att tillgodogöra sig detta avdrag vid beräkandet av fastighetsskatten. Denna extra avdragsrätt för fastighetsägare begränsades självfallet till taxeringen i hemortskommunen och gällde endast fysiska personer. En sådan bestämmelse kunde också givas provisorisk karaktär i väntan på en mera genomgripande översyn av de kommunala skatteförfattningarna. Motionärerna ansåge det önskvärt, att ett införande av en sådan avdragsbestämmelse i samband med ortsavdragsreformen övervägdes.

I *motionen II:602* har uttalats bl. a. följande. Att på det sätt, som ägt rum, taga upp ett delproblem inom den kommunala beskattningen till avgörande kunde enligt motionärernas mening knappast sägas vara rationellt. Den kommunala beskattningen bildade en sammanhängande enhet, och dess olika problem borde lösas i ett sammanhang för att lösningarna skulle bli tillfredsställande och hållbara på längre sikt. Om man som dåvarande departementschefen förutsatte vid ortsavdragskommitténs tillsättande förra året beträdde de partiella reformernas väg, kunde dessa reformer knappast få annan än provisorisk karaktär. De kunde också komma att försvåra en rationell lösning av kommunalskattefrågan i dess helhet i framtiden samt under provisorietiden åstadkomma ogynnsamma och svårbemästrade verkningar. Erfarenheten gäve vid handen, att provisorier ofta bleve långvariga för att slutligen sätta sin prägel på ett bestående förhållande. Den nu föreslagna omläggningen av det kommunala ortsavdragssystemet avsåges icke träda i kraft förrän från och med år 1952. Det syntes motionärerna därför ha varit riktigast att hela kommunalskattefrågan nu upptagits till en allmän översyn i ett sammanhang. Med det sagda avsåge motionärerna icke att taga ställning mot den i propositionen föreslagna omläggningen av det kommunala ortsavdragssystemet och höjningen av dessa avdrag. Tvärtom ansåge motionärerna i likhet med departementschefen att denna höjning vore nödvändig. Avskaffandet av familjeavdragen och deras ersättande med en höjning av de nu utgående statliga barnbidragen ansåge motionärerna också vara ett steg i rätt riktning. Höjningen av ortsavdragen vore givetvis en fråga av brådskande natur, men då denna reform dock icke kunde genomföras förrän år 1952 måste motionärerna göra gällande att hela kommunalskatteproblemet nu borde tagas upp till översyn, omedelbart och i ett sammanhang. Denna fråga måste alltså anses vara av brådskande natur, och då motionärerna gäve sin anslutning till förslaget om höjning av ortsavdraget ville motionärerna förknippa detta medgivande med kravet på att kommunalskatteproblemet i dess helhet snarast löstes. Enligt motionärernas mening utgjorde fastighetsskattens fortvaro ett oöverkomligt hinder för nödvändiga och rättvisa reformer på kommunalbeskattningens område. Fastighetsskattens avskaffande utgjorde en förutsättning för ortsavdragsreformens genomförande. Genom höjning av ortsavdragen vunnes en skatte-

lättnad i fråga om den kommunala beskattningen för alla skattebetalare under förutsättning att utdebiteringen icke höjdes. För det stora flertalet kommuner, såväl primärkommuner som landsting, kunde emellertid en höjd utdebitering icke undvikas, såvida kommunerna själva skulle ersätta det bortfall av skatteintäkter, som bleve en följd av skatteunderlagets minskning genom höjningen av ortsavdragen. En höjning av ortsavdragen enligt det i propositionen framlagda förslaget komme enligt ortsavdragskommitténs beräkningar att medföra ett skattebortfall för kommuner och landsting på omkring 250 milj. kr. Skulle hela detta belopp ersättas av kommunerna själva genom höjning av utdebiteringen komme detta att innebära en icke oväsentlig övervältring av skattebördan på fastighetsägare och juridiska personer liksom även på enskilda icke fastighetsägare med inkomster över en viss gräns.

Förslagets genomförande komme att medföra betydande rubbningar i det nuvarande kommunala skatteunderlaget. Förlusten av skatteunderlag komme att variera högst betydligt mellan kommuner av olika struktur. Dessamma måste även bli förhållandet mellan olika landsting. Beträffande landstingen hade kommittén icke hunnit göra några mera ingående undersökningar, men den hade beräknat att medelhöjningen för landstingens del skulle kunna anges till 54 öre per skattekrona. Huruvida denna siffra vore hållbar vore emellertid ovisst. Betydande differenser mellan de olika landstingen vore sannolika. För Norrbottens läns landsting skulle enligt gjorda beräkningar bortfallet av skatteunderlag föranleda en höjning av utdebiteringen med kr. 1:50. För de mera konjunkturkänsliga landstingen skulle en sänkning av skatteunderlaget komma att medföra ytterst kännbara påfrestningar, och även för övriga landsting komme detta att innebära en belastning.

Motionärerna kunde för sin del icke godkänna den uppfattningen att staten borde lämna kompensation endast för en del av den ökade utdebiteringen. Motionärerna ansåge att staten borde ersätta hela skatteförlusten under den tid ortsavdragsreformen provisoriskt tillämpades. Bidragen borde utgå till såväl primärkommuner som landsting oavsett deras uttaxeringsbehov. Det kunde emellertid icke vara rationellt att detta statsbidrag utginge under en längre tid, särskilt icke till kommuner med mycket låg uttaxering. En lösning av hela kommunalskatteproblemet enligt de riktlinjer motionärerna ovan angivit borde därför snarast genomföras. Särskilt viktigt vore att de verkligt skattetyngda kommunerna bereddes en effektiv lättnad. Detta torde kunna ske med anlitanande av långt mindre belopp av statsmedel än vad här vore fråga om, därest man till grund för den kommunala skatteutjämningen lade de principer, som utformats i det av kommunalskatteberedningen år 1943 avgivna betänkandet. Om staten endast skulle ersätta den utdebiteringshöjning, som överskrider en krona, skulle mycket ogynnsamma verkningar uppstå under provisorietiden för vissa medborgargrupper. På grund av de stora variationerna i det nuvarande kommunala skatteunderlagets sammansättning och med hänsyn till fastighetsskattens verkningar vore det

uppenbart att en ökad skatteböroda kunde komma att få bäras av vissa kategorier skattebetalare, särskilt om konjunkturen skulle vända nedåt eller fastighetsvärdena höjas. Detta gällde framför allt ägare av annan fastighet — egnahemsbyggarna — samt sådana fastighetsägare, vilka på grund av hög skuldsättning, sjukdom, ålderdom eller andra orsaker icke kunde erhålla så stor inkomst, att de kunde utnyttja vare sig de medgivna procentavdragen eller den nu föreslagna höjningen av ortsavdragen.

Ortsavdragskommittén hade låtit verkställa vissa statistiska undersökningar angående verkningarna av ortsavdragens höjning och hade med stöd av dessa undersökningar uttalat att höjningen icke komme att medföra någon ökad belastning för ägare av jordbruksfastighet, räknade såsom grupp, samt att ökningen för ägare av annan fastighet, likaledes räknade såsom en grupp, skulle hålla sig inom ganska snäva gränser. Härtill torde dock anmärkas att ökningen för de senare vid ett tilläpande av de föreslagna ortsavdragen skulle komma att uppgå till i genomsnitt 2,3 procent i de landskommuner och 5,2 procent i de städer, som undersökningen omfattade. I de enskilda fallen kunde variationerna bli mycket stora. För ägare av jordbruksfastighet skulle höjningen av ortsavdragen leda till en genomsnittlig ökning av skattebelastningen med 15,1 procent i en av de undersökta landskommunerna, med 13 procent i en annan kommun och med 16,1 procent i en tredje kommun. Denna senare kommun vore en nybildad »storkommun». Det vore icke möjligt att avgöra om dessa kommuner utgjorde ytterlighetsfall, men de höga procentsatserna måste dock inge betänkligheter. De tydde på att antalet fall, där en väsentlig skatteökning inträdde, icke vore obetydligt. Då ortsavdragskommittén framhölle, att en ökning av skattebelastningen icke skulle inträda för jordbrukarna, som grupp betraktade, borde detta sammanställas med att gruppen icke-fastighetsägare genomgående erhöle skattelättnad. För samtliga av kommittén undersökta landskommuner motsvarade denna skattelättnad 8,3 procent.

Den bristande överensstämmelsen mellan ortsavdragen och existensminimum vid källskattebetalningen vore en fråga, som ortsavdragskommittén icke ansett sig kunna taga ställning till. Departementschefen hade icke heller i den nu framlagda propositionen varit beredd att taga ställning till densamma. Han utginge emellertid ifrån att åtgärder skulle vidtagas, innan ortsavdragsreformen trädde i kraft, för att få till stånd en bättre överensstämmelse. Det vore också enligt motionärernas mening nödvändigt att denna fråga snarast löstes på ett tillfredsställande sätt. Det vore anmärkningsvärt att den befrielse från erläggande av skatt, som nu schablonmässigt medgaves vissa skattskyldiga av indrivningsmyndigheterna, exempelvis i Stockholms stad, skulle vara undandragen kontroll från statens sida. Det måste vara principiellt oriktigt att bestämmelserna om storleken av de skattefria avdragen, vilka fastställts i lag, skulle kunna sättas ur kraft genom beslut av en lokal myndighet eller av en enda tjänsteman, detta så mycket mera som staten måste ersätta det efterskänkta beloppet. Ofta hade det s. k. existensminimum fastställts till långt högre belopp än ortsavdragen. Upp-

fattningen om vad som skulle anses som skäligt existensminimum varierade emellertid mycket mellan olika län och olika städer. I vissa län hade inga normer alls fastställts. Motionärerna ville erinra om att taxeringsmyndigheterna numera ägde rätt att efter framställning från den skattskyldige vid nedsatt skatteförmåga medgiva denne ett ytterligare avdrag av intill 2 000 kr. från den taxerade inkomsten. Denna anordning borde lämpligen i vidare omfattning än hittills komma till användning för att så vitt möjligt ersätta den mer eller mindre godtyckliga betalningseftergift, som nu tillämpades.

Utskottets yttrande.

I propositionen nr 241 har på grundval av ett av Ortsavdragskommittén avgivet betänkande framlagts förslag till omläggning av det kommunala Ortsavdragssystemet efter i huvudsak samma linjer, som år 1947 godkändes för statsbeskattningens del. Sålunda föreslås, att de kommunala barnavdragen skola avskaffas och barnfamiljernas intressen i stället tillgodoses genom en höjning av de allmänna barnbidragen från 260 kronor till 290 kronor. Vidare föreslås en väsentlig höjning av Ortsavdragen för såväl gifta som ogifta skattskyldiga. De föreslagna avdragen uppgå till omkring två tredjedelar av de statliga Ortsavdragens belopp. Den i propositionen förordade höjningen av de kommunala Ortsavdragen har ansetts icke kunna genomföras utan att staten lämnar bidrag åt kommunerna och, i förekommande fall, åt landstingen. I detta hänseende föreslås att statsbidrag skall utgå i sådan omfattning, att den sammanlagda utdebiteringen till kommun och landsting icke skall behöva höjas med mer än högst en krona. Då en begränsning av statsbidraget på nu angivet sätt skulle komma att medföra en ökning av den kommunala inkomstskatten för skattskyldiga med inkomster över en viss gräns, förutsattes i propositionen att 1949 års skatteutredning skall vid sin översyn av den statliga inkomstskatteskalen för fysiska personer föreslå sådan jämkning av skalan, att de skattskyldiga icke på grund av Ortsavdragens höjning erhålla någon ökning av den sammanlagda inkomstskatten. Statens kostnader för Ortsavdragsreformens genomförande enligt de i propositionen förordade linjerna har beräknats till i runt tal 180 miljoner kronor.

Såsom framgår av den tidigare lämnade redogörelsen har den föreliggande propositionen hänvisats till statsutskottet, såvitt angår de i propositionen angivna grunderna för utbetalande av statsbidrag till kommuner och i förekommande fall till landsting, och i övrigt till bevillningsutskottet. Vid sitt ståndpunktstagande till huvudfrågan om Ortsavdragens storlek har bevillningsutskottet förutsatt, att riksdagen i princip godkänner de i propositionen angivna grunderna för statsbidrag till kommunerna och i förekommande fall till landstingen. Utskottet utgår sålunda från att kommunerna och i förekommande fall landstingen skola ersättas genom direkta statsbidrag för den del av skatteförlusten på grund av Ortsavdragens höjning, som motsvarar en höjning av utdebiteringen utöver en krona.

Nu gällande bestämmelser om kommunala ortsavdrag tillkommo genom beslut av 1928 års riksdag. Någon ändring har därefter icke vidtagits i fråga om ortsavdragens belopp. Med tillägg för helt utnyttjad bankningsdel utgör ortsavdraget (grundavdraget) för ogift skattskyldig i ortsgrupp I 510 kronor, i ortsgrupp II 570 kronor, i ortsgrupp III 630 kronor, i ortsgrupp IV 690 kronor och i ortsgrupp V 750 kronor. Har skattskyldig under beskattningsåret varit gift och levtt tillsammans med sin hustru är han — här bortses från familjeavdrag för av honom helt eller delvis underhållet barn — dessutom berättigad till familjeavdrag för hustru. Med tillägg för helt utnyttjad bankningsdel utgör ortsavdraget för gift skattskyldig (grundavdraget och familjeavdraget för hustru) i ortsgrupp I 750 kronor, i ortsgrupp II 810 kronor, i ortsgrupp III 900 kronor, i ortsgrupp IV 960 kronor och i ortsgrupp V 1 050 kronor. Att bankningsdelen här inräknats i dessa belopp beror därpå att enligt det i propositionen framlagda förslaget bankningen skall avskaffas, varvid förutsatts, att en motsvarande höjning av ortsavdragen skall äga rum. Det bankade familjeavdraget för barn utgör i ortsgrupperna I och II 240 kronor, i ortsgrupperna III och IV 270 kronor och i ortsgrupp V 300 kronor.

I tekniskt hänseende rådde ursprungligen överensstämmelse mellan de kommunala och statliga ortsavdragssystemen. Med hänsyn till kommunernas behov av beskattningsföremål ansågs det dock icke tillrådligt att göra de skattefria avdragen vid kommunalbeskattningen större än att de motsvarade hälften av de belopp, som gällde vid den statliga beskattningen. Denna relation mellan de statliga och de kommunala avdragen kom att bestå till år 1938, då ändrade bestämmelser antogs i fråga om ortsavdragen vid statsbeskattningen. Genom 1947 års omläggning av den statliga familjebeskattningen har det tidigare sambandet mellan de kommunala och statliga ortsavdragsreglerna helt upphävts.

1947 års beslut i fråga om den statliga familjebeskattningen innebär i första hand den betydelsefulla ändringen att de statliga barnavdragen avskaffades och ersattes med kontanta barnbidrag, skattefria och lika stora i alla inkomstlägen och dyrortsgrupper. Bidragen fastställdes att utgå med 260 kronor per barn och år. Därjämte genomfördes en icke oväsentlig höjning av ortsavdragen för gifta och ensamstående, varjämte den s. k. bankningen avskaffades. Efter 1947 års höjning av de statliga ortsavdragen uppgå dessa i respektive ortsgrupper för makar till 2 500, 2 625, 2 750, 2 875 och 3 000 kronor och för ensamstående till 1 600, 1 700, 1 800, 1 900 och 2 000 kronor. Beträffande ensamstående gälla dessa belopp dock endast i de lägre inkomstskikten. Vid stigande inkomst reduceras avdraget och bortfaller helt när den taxerade inkomsten nått en viss höjd.

Olägenheterna med de nuvarande små kommunala ortsavdragen ha framför allt visat sig däri, att skattskyldiga i de lägsta inkomstskikten, där skatteförmågan är liten eller helt saknas, likväl haft att bära en icke obetydlig kommunal skattebörda. Den försämring av penningvärdet, som ägt rum

sedan ortsavdragen fastställdes år 1928, har bidragit till att än ytterligare skärpa detta förhållande.

Det otillfredsställande med ortsavdrag av nu gällande storleksordning har kommit att framstå särskilt tydligt efter genomförandet av uppbördsreformen. Genom att skattskyldiga, som på grund av inkomstens obetydliga storlek sakna förmåga att erlagga skatt, likväl åsätts taxering, blir resultatet att ett vidlyftigt men mången gång meningslöst administrativt förtärande måste genomföras. Även ur en annan synpunkt har uppbördssystemets omläggning bidragit till att ge frågan om en rimligare avvägning av de kommunala ortsavdragen ökad aktualitet. Utskottet syftar här på de statsfinansiella konsekvenserna av att staten i samband med källskattesystemets införande åtagit sig att svara för de kommunala restantierna. Till följd av de låga kommunala ortsavdragen påföras personer med små inkomster taxering och kommunerna uppbära av statsverket hela den påförda skatten, ehuru i många fall skatten icke kan uttagas av de skattskyldiga. Kommunerna komma sålunda i själva verket att utnyttja ett större skatteunderlag än som rätteligen borde ifrågakomma.

Såsom en olägenhet av den nuvarande ordningen har också framhållits den bristande överensstämmelsen i tekniskt hänseende mellan de statliga och kommunala ortsavdragsreglerna. Detta förhållande har blivit särskilt framträdande efter 1947 års omläggning av den statliga familjebeskattningen. Därest kommunalskattelagens regler om ortsavdrag kunde reformeras efter i stort sett samma principer som år 1947 godkändes för statsbeskattningsens del skulle, har man menat, icke oväsentliga förbättringar kunna uppnås i taxerings- och uppbördsförfarandet.

Enighet torde i stort sett råda om behovet av en höjning av de skattefria ortsavdragen vid den kommunala beskattningen. Däremot äro meningarna delade i fråga om lämpligheten av att lösa frågan om de kommunala ortsavdragen särskilt för sig. Såväl i remissyttrandena som i de likalydande motionerna I: 508 (av herr Velander m. fl.) och II: 606 (av herr Hjalmarson m. fl.) samt i motionen II: 602 (av herr Hedlund i Rådombeslut m. fl.) ha sålunda uttalats starka betänkligheter mot en *separat reform av ortsavdragen* utan samband med en allmän revision av hela kommunalskattelagstiftningen. I motionerna I: 508 och II: 606 — vari yrkats, att riksdagen måtte avslå propositionen nr 241 och i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till nästa års riksdag rörande den kommunala beskattningen i dess helhet att träda i kraft den 1 januari 1952 — har särskilt betonats, att förutsättningen för en höjning av de kommunala ortsavdragen måste vara att den nu gällande fastighetsbeskattningen avskaffas. Vidare har framhållits att de statsbidrag till kommuner och landsting, som kunde bli erforderliga i samband med en höjning av ortsavdragen, borde lämnas inom den kommunala skatteutjämnings ram och icke såsom i propositionen föreslagits i form av allmänna statsbidrag till kommunerna.

I motionen II: 602, vari liknande synpunkter anförts, har hemställts, att

— intill dess ett mera rationellt och effektivt system för den kommunala skatteutjämningen beslutats och trätt i kraft — ersättning av statsmedel skall utgå till kommuner och landsting för hela den höjning av utdebiteringen, som blir en följd av ett bifall till den i propositionen föreslagna omläggningen av det kommunala ortsavdragssystemet. I denna del har emellertid motionen hänvisats till statsutskottet. Vidare har i motionen II: 602 hemställts, att riksdagen måtte uttala att den pågående utredningen rörande en allmän revision av kommunalskattesystemet måtte påskyndas med särskild inriktning på fastighetsskattens avskaffande och därmed sammanhängande frågor.

I direktiven för ortsavdragskommittén framhölls, att en förutsättning för att frågan om de kommunala ortsavdragen skulle kunna upptagas till separat behandling vore, att den ifrågasatta reformen icke komme att medföra någon mera kännbar övervältring av skattebördan å fastighetsägarna eller över huvud någon mera kännbar ökning av den kommunala utdebiteringen. De av kommittén verkställda statistiska undersökningarna hava ådagalagt att en höjning av ortsavdragen till någorlunda rimlig nivå i flertalet kommuner icke kan — om nämnda förutsättningar skola upprätthållas — genomföras utan allmänna statsbidrag till kommunerna.

Den frågan uppkommer då, huruvida ortsavdragsreformen är av så angelägen natur, att densamma bör genomföras oavsett att reformen nödvändiggör ett allmänt inkomstillskott till kommunerna. Departementschefen har för sin del ansett att så är fallet. Rörande statens möjligheter att lämna bidrag av den storleksordning, varom här är fråga, har i propositionen uttalats, att om de år 1948 beslutade skatteskärpningarna på den indirekta beskattningens område bibehölles med undantag, allenast för pappersskatten och tilläggsskatten å bensin, tillåte det statsfinansiella läget en viss minskning av den direkta beskattningen. Det vore då angeläget att man utnyttjade denna möjlighet och sålunda omedelbart beslutade om en lindring av skattebördan för det stora antal skattskyldiga, som befunno sig i sådant inkomstläge att skatteförmågan vore obetydlig eller helt saknades.

Frågan om fortbeståndet av de vid 1948 års riksdag beslutade extra konsumtionsskatterna (med undantag av pappersskatten samt bensin- och brännoljeskatterna) har utskottet behandlat i sitt tidigare avgivna betänkande nr 50. Utskottet har därvid hemställt, att riksdagen måtte förklara sig icke hava något att erinra emot ett bibehållande av ifrågavarande skatter. Såsom motivering härför anfördes bland annat, att frågan om avvecklingen av den extra konsumtionsbeskattningen numera måste ses i annat sammanhang än tidigare, nämligen såsom ett alternativ till en sänkning av de direkta skatterna. I anslutning därtill erinrade utskottet om att redan innevarande års riksdag hade att taga ställning till frågan om sänkning av den direkta beskattningen genom höjning av de kommunala ortsavdragen. Utskottets berörda betänkande nr 50 har numera godkänts av riksdagen.

Riksdagen har sålunda redan medgivit, att de medel som inflyta genom de extra konsumtionsskatterna användas för sänkning av de direkta skat-

terna. Nu torde ställning böra tagas till frågan, huruvida dessa medel i första hand skola disponeras för åvägabringande av lättnader i det kommunala skattetrycket genom höjning av de kommunala ortsavdragen. Såsom ovan nämnts har departementschefen förordat en sådan användning av ifrågavarande skatteintäkter. Även enligt utskottets uppfattning bör en lättnad i kommunalbeskattningen för huvudmassan av mindre inkomsttagare vara den lindring i den direkta beskattningen, som i första hand bör genomföras. Då detta endast kan ske genom en höjning av de kommunala ortsavdragen och då frågan härom måste anses vara av brådskande art och icke lämpligen kan uppskjutas till dess en allmän revision av hela kommunalskattelagstiftningen medhunnits, får utskottet tillstyrka, att en separat reform av ortsavdragen efter de i propositionen angivna linjerna nu beslutas. Utskottet avstyrker sålunda de likalydande motionerna I: 508 och II: 606.

Utskottet anser sig böra framhålla, att utskottet genom detta sitt ställningslagande i ortsavdragsfrågan icke underskattat nödvändigheten av att en allmän revision av den kommunala beskattningen snarast möjligt genomföres. Den omständigheten att de i anledning av ortsavdragsreformen erforderliga statsbidragen icke kunnat inpassas i den allmänna skatteutjämningen utgör enligt utskottets mening ett ytterligare skäl för att arbetet med översynen av kommunalskattelagstiftningen och skatteutjämningsproblemet fullföljes så skyndsamt förhållandena det medgiva. Utskottet finner det dock icke påkallat, att riksdagen — såsom hemställts i motionen II: 602 — nu gör något särskilt uttalande härom. Utskottet avstyrker sålunda motionen II: 602 i nu förevarande del.

Utskottet vill i detta sammanhang understryka att det i propositionen föreslagna bidragssystemet är att anse som ett provisorium och att detta så snart som möjligt bör avlösas av ett system, som genom allmän skatteutjämning och statsbidrag till särskilda uppgifter bereder kommunerna nödig skattelättnad.

Såväl i den allmänna diskussionen som i flera av de i anledning av propositionen väckta motionerna ha farhågor uttalats för att en höjning av ortsavdragen enligt det nu föreliggande förslaget skulle komma att medföra en *överbältring* av den kommunala skattebördan å juridiska personer och vissa fastighetsägare. Rörande denna fråga har departementschefen uttalat, att den skatteökning, som kunde ifrågakomma, bleve så pass lindrig, att departementschefen icke kunde finna att den utgjorde ett bärande skäl för att uppskjuta ändringen av ortsavdragen till dess en allmän översyn av kommunalbeskattningen medhunnits. Till belysande av reformens verkningar i det enskilda fallet tillåter sig utskottet hänvisa till de i propositionen (s. 38 och 39) angivna exemplen.

Även enligt utskottets uppfattning måste den skatteökning, som kommer att drabba juridiska personer och i vissa fall fastighetsägare, betecknas som relativt lindrig. I motionerna I: 508 och II: 606 har gjorts gällande att vid bedömande av skatteöverbältringen å fastighetsägare borde jämförelse gö-

ras icke — såsom skett i de i propositionen angivna exemplen — mellan vad fastighetsägaren får betala i skatt före respektive efter reformens genomförande utan mellan vad fastighetsägaren betalar i skatt i jämförelse med icke-fastighetsägaren i motsvarande inkomstläge. Det vore ökningen i denna merbelastning på fastighetsägaren, som enligt motionärernas uppfattning visade omfattningen av skatteövervältringen.

I anledning av vad i motionerna sålunda anförts får utskottet framhålla, att den omständigheten att skillnaden mellan fastighetsägarens och icke-fastighetsägarens skatt blir större efter reformens genomförande belyser icke i och för sig skatteövervältringen på fastighetsägaren. Även om kommunen skulle erhålla så stort statsbidrag, att utdebiteringen icke behövde höjas i anledning av ortsavdragsreformen och fastighetsägaren sålunda fick samma skatt i båda fallen, skulle likväl skillnaden i skatt mellan fastighetsägaren, därest han icke kunnat utnyttja sina ortsavdrag, och icke-fastighetsägaren ha ökat, eftersom den senare fått mindre skatt genom att han utnyttjat ett större ortsavdrag. Med det sagda har utskottet velat klargöra, att det av motionärerna anmärkta förhållandet icke kan betecknas som skatteövervältring föranledd av höjda ortsavdrag utan har sin grund i fastighetsskattens nuvarande konstruktion, som i vissa fall omöjliggör för fastighetsägaren att utnyttja ortsavdragen.

I detta sammanhang må framhållas, att i de likalydande motionerna I: 511 (av herrar Björck och Lindblom) samt II: 605 (av herrar Svensson i Ljungskile och Ståhl) behandlats frågan om fastighetsägares möjligheter att utnyttja ortsavdragen. Syftet med motionerna är, att en fastighetsägare, som icke kunnat utnyttja sitt ortsavdrag, skall erhålla rätt att göra avdrag för den outnyttjade delen av ortsavdraget vid beräkandet av fastighets-skatten. Motionärerna hemställa om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om förslag till nästa års riksdag om en dylik avdragsrätt för fastighets-ägare.

Utskottet finner de av motionärerna anförda synpunkterna för åstadkommande av en lättnad i beskattningen för vissa kategorier av fastighets-ägare i och för sig beaktansvärda. Sådana fastighetsägare, vilka icke redovisa tillräckligt stor inkomst för att kunna till fullo utnyttja ortsavdragen, komma uppenbarligen icke i åtnjutande av den skattelindring som uppnås för övriga inkomsttagare i de lägre inkomstskikten vid ett genomförande av det föreliggande förslaget. Då spørsmålet om fastighetsägarnas möjligheter att utnyttja ortsavdragen nära sammanhänger med frågan om fastighetsbeskattningens utformning över huvud taget och då hela denna fråga är under utredning genom särskilt tillkallade sakkunniga, finner utskottet icke påkallat, att riksdagen nu begär särskild utredning i det av motionärerna anmärkta hänseendet. Utskottet förutsätter härvid, att den av motionärerna anvisade metoden för vinnande av lättnad i fastighetsbeskattningen för vissa kategorier fastighetsägare blir föremål för närmare övervägande av de sakkunniga i samband med att ställning tages till frågan om den kommunala fastighetsbeskattningens framtida utformning. På

grund av det anförda avstyrker utskottet motionerna I: 511 och II: 605 i nu ifrågavarande del.

Vad härefter angår frågan om *ortsavdragens storlek* föreslås i propositionen, att det kommunala ortsavdraget för gift skattskyldig skall bestämmas till följande belopp, nämligen i ortsgрупп I 1 680 kronor, i ortsgрупп II 1 760 kronor, i ortsgрупп III 1 840 kronor, i ortsgрупп IV 1 920 kronor och i ortsgрупп V 2 000 kronor. Ogift skattskyldig (varmed jämställes änkring, änka eller frånskild), som under beskattningsåret haft husföreståndarinna hos sig anställd och haft hemmavarande barn, för vilket rätt till barnbidrag förelegat, föreslås skola åtnjuta ortsavdrag med samma belopp som gift skattskyldig. Ortsavdragen för skattskyldig, som icke är hänförlig till någon av nyssnämnda kategorier, föreslås skola bestämmas till följande belopp, nämligen i ortsgрупп I 1 180 kronor, i ortsgрупп II 1 230 kronor, i ortsgрупп III 1 290 kronor, i ortsgрупп IV 1 340 kronor och i ortsgрупп V 1 400 kronor. Såsom tidigare nämnts uppgå de sålunda föreslagna ortsavdragen till omkring två tredjedelar av de statliga avdragens belopp.

I de likalydande motionerna I: 509 (av herrar Öhman och Helmer Persson) och II: 603 (av herr Persson i Landafors m. fl.) har bland annat yrkats, att de kommunala ortsavdragen skola göras till beloppet lika stora som de statliga. I motiveringen för nämnda yrkande har framhållits bland annat, att ortsavdragen borde motsvara ett verkligt existensminimum. I de likalydande motionerna I: 510 (av herrar Öhman och Helmer Persson) och II: 604 (av herr Persson i Landafors m. fl.) har — med hänvisning till motiveringen i motionerna I: 509 och II: 603 — hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära att frågan om ett verkligt existensminimum skall utredas av den pågående skatteutredningen.

Av den ovan lämnade redogörelsen framgår att ortsavdragsreformen är avsedd att finansieras inom den ram, som erhålles genom att de extraordnåna konsumtionsskatterna i viss utsträckning tillåtas fortbestå. De av ortsavdragskommittén verkställda beräkningarna rörande inkomstbortfallet vid olika alternativ av höjda ortsavdrag ha ådagalagt, att en höjning av de kommunala ortsavdragen till de i propositionen föreslagna beloppen är den största höjning som nu kan ifrågakomma. Utskottet tillstyrker fördenskull propositionen i nu förevarande del och avstyrker motionerna I: 509 och II: 603 i vad gäller denna fråga. Utskottet finner ej heller anledning tillstyrka motionerna I: 510 och II: 604.

Såsom ovan nämnts innebär det föreliggande förslaget, att *familjeavdragen för barn skola avskaffas* vid den kommunala beskattningen och att barnfamiljerna skola kompenseras genom en höjning av de allmänna barnbidragen från 260 kronor till 290 kronor.

I de likalydande motionerna I: 475 (av herr Näsström m. fl.) och II: 567 (av herr Kärlander m. fl.) samt i de likalydande motionerna I: 509 (av herrar Öhman och Helmer Persson) och II: 603 (av herr Persson i Landafors m. fl.) har bland annat yrkats, att de kommunala ortsavdragen skola göras till beloppet lika stora som de statliga. I motiveringen för nämnda yrkande har framhållits bland annat, att ortsavdragen borde motsvara ett verkligt existensminimum. I de likalydande motionerna I: 510 (av herrar Öhman och Helmer Persson) och II: 604 (av herr Persson i Landafors m. fl.) har — med hänvisning till motiveringen i motionerna I: 509 och II: 603 — hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära att frågan om ett verkligt existensminimum skall utredas av den pågående skatteutredningen.

fors m. fl.) ha yrkanden framställtts om att barnbidragen måtte höjas med 40 kronor eller sålunda från 260 kronor till 300 kronor.

Av propositionen framgår att kostnaden för förhöjda barnbidrag kan beräknas till 51 miljoner kronor vid en höjning med 30 kronor och 68 miljoner kronor vid en höjning med 40 kronor. Merkostnaden för en höjning med 40 kronor skulle sålunda utgöra 17 miljoner kronor. Departementschefen har förklarat, att han av statsfinansiella skäl icke kunnat förorda en höjning utöver 30 kronor.

Enligt nuvarande bestämmelser uppgå de bankade barnavdragen i ortsgrupperna I och II till 240 kronor, i ortsgrupperna III och IV till 270 kronor och i ortsgrupp V till 300 kronor. Vid en genomsnittlig utdebitering av 10 kronor utgör sålunda en höjning av barnbidraget med 30 kronor en i alla lägen tillräcklig kompensation för barnavdragens borttagande. I motionerna har gjorts gällande, att barnfamiljer bosatta i kommuner i de högre dyrorterna och med högre utdebitering än 10 kronor skulle bli underkompenserade, därest barnbidragen endast höjdes med 30 kronor.

Påpekandet i motionerna är givetvis i och för sig riktigt. Å andra sidan skulle, såsom i propositionen framhållits, en höjning av barnbidraget med 20 kronor i kommuner i de lägre dyrortsgrupperna och med låg utdebitering utgöra full kompensation för barnavdragets bortfallande. Vid sådant förhållande anser utskottet den i propositionen gjorda avvägningen böra godtagas. Utskottet vill också instämma i departementschefens uttalande därom att en höjning utöver 30 kronor av statsfinansiella skäl icke kan förordas. På grund av det anförda tillstyrker utskottet det i propositionen framlagda förslaget om en höjning av de allmänna barnbidragen från 260 kronor till 290 kronor. Utskottet avstyrker sålunda motionerna I: 475 och II: 567 samt motionerna I: 509 och II: 603 i vad gäller denna fråga.

Ett spörsmål, som äger nära samband med ortsavdragsreglerna, är frågan om *existensminimum enligt uppbördsförordningen*. Enligt 48 § 2 mom. uppbördsförordningen äger den lokala skattemyndigheten efter ansökan av den skattskyldige medgiva befrielse från eller nedsättning av löneavdrag för preliminär och kvarstående skatt. Sådan befrielse eller nedsättning må beviljas om det belopp, som skulle återstå sedan löneavdrag gjorts, skulle komma att understiga vad den skattskyldige kan anses behöva till underhåll för sig själv och sin familj.

I riksdagen har vid olika tillfällen påtalats, att de lokala skattemyndigheterna vid fastställandet av existensminimum enligt uppbördsförordningen tillämpade normalbelopp, som avsevärt överstege ortsavdragen. Följden härav hade blivit, att kommunerna, som av statsverket uppbure hela den debiterade kommunalskatten, faktiskt utnyttjade ett större skatteunderlag än som skulle ha förelegat, därest de kommunala ortsavdragen närmare anslutit sig till ett faktiskt existensminimum.

I de likalydande motionerna I: 31 (av herr Spetz) och II: 31 (av herr Svensson i Ljungskile m. fl.) har framhållits, att den nuvarande ordningen ledde till uppenbart orimliga resultat. Om endast en del kommuner fast-

ställdes och tillämpades ett dylikt existensminimum eller om det fastställdes till varierande höjd i förhållande till levnadskostnaderna, så innebure systemet en skatteövervältring från den ena kommunen till den andra. Om alla kommuner tillämpade ett existensminimum av proportionellt samma höjd som Stockholms stad fastställt, komme detta i betydande utsträckning att innebära övervältring av skatten på mindre förmögenhetsägare, som hade utmätningsbara tillgångar i form av en bostadslägenhet, ett mindre jordbruk, annan rörelse eller sparkapital. Personer i denna ställning finge betala sin skatt, även om deras inkomst inklusive förmögenhetens avkastning låge långt under existensminimum. I motionerna har hemställts om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om skyndsamt utredning och förslag till sådana bestämmelser, att enskilda kommuner icke genom fastställande av särskilt existensminimum efter schablonmässiga grunder eller på annat sätt kunde vältra över en del av sin skattebörd på skattebetalare inom andra kommuner.

Med anledning av att i motionerna uttalats, att existensminimum för källskattebetalningen fastställes av kommunerna, får utskottet erinra om att enligt det ovan återgivna lagrummet i uppbördsförordningen existensminimum fastställes av den lokala skattemyndigheten och sålunda icke av de enskilda kommunerna.

I åtskilliga yttranden över ortsavdragskommitténs betänkande anmärktes, att kommitténs förslag till höjning av de kommunala ortsavdragen icke råde bot på de olägenheter, som vore förknippade med den bristande överensstämmelsen mellan ortsavdragen och existensminimum vid källbeskattningen. I anledning härav har departementschefen uttalat, att anmärkningen i och för sig vore riktig, men att den av kommittén företagna utredningen hade visat, att dessa olägenheter icke kunde undanröjas enbart genom en höjning av ortsavdragen. Den linje, man enligt departementschefens mening borde följa för att undanröja dessa olägenheter, vore att samordna bestämmelserna i uppbördsförordningen angående befrielse från löneavdrag med bestämmelserna i skatteförfattningarna om extra avdrag på grund av väsentligt nedsatt skatteförmåga. Problemet om en sådan samordning omfattade emellertid åtskilliga svärbemästrade frågor. Departementschefen har också förklarat, att han icke vore beredd att nu framlägga något förslag i ämnet men att han utginge från att dessa frågor skulle lösas, innan ortsavdragsreformen trädde i tillämpning.

För egen del vill utskottet starkt understryka behovet av en översyn av nu ifrågakommande bestämmelser. De nuvarande förhållandena kunna enligt utskottets mening icke tillåtas fortbestå. Utskottet vill sålunda för sin del tillstyrka att den i propositionen antydda linjen för frågans lösning närmare utredes. Då departementschefen förklarat sig utgå ifrån, att hithörande problem skola lösas innan ortsavdragsreformen träder i kraft, torde syftet med de föreliggande motionerna I: 31 och II: 31 få anses tillgodosett.

Övriga i proposition nr 241 behandlade frågor ha icke givit anledning till erinran eller eljest till särskilt yttrande från utskottets sida.

Utskottets hemställan.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

I) att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 241, i de delar propositionen hänvisats till bevillningsutskottet, antaga vid propositionen följande förslag till

1) lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

2) förordning angående ändrad lydelse av 3 § och 8 § 3 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt;

3) förordning om ändrad lydelse av 78 § taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379); och

4) lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 26 juli 1947 (nr 529) om allmänna barnbidrag; samt

II) att följande motioner, nämligen

a) de likalydande motionerna I: 31 av herr Spetz och II: 31 av herr Svensson i Ljungskile m. fl.;

b) de likalydande motionerna I: 475 av herr Näsström m. fl. och II: 567 av herr Kärrlander m. fl.;

c) de likalydande motionerna I: 508 av herr Velander m. fl. och II: 606 av herr Hjalmarson m. fl., såvitt motionerna hänvisats till bevillningsutskottet;

d) de likalydande motionerna I: 509 av herrar Öhman och Helmer Persson samt II: 603 av herr Persson i Landafors m. fl., såvitt motionerna hänvisats till bevillningsutskottet;

e) de likalydande motionerna I: 510 av herrar Öhman och Helmer Persson samt II: 604 av herr Persson i Landafors m. fl.;

f) de likalydande motionerna I: 511 av herrar Björck och Lindblom samt II: 605 av herrar Svensson i Ljungskile och Ståhl, såvitt motionerna hänvisats till bevillningsutskottet; och

g) motionen II: 602 av herr Hedlund i Rådom m. fl., såvitt motionen hänvisats till bevillningsutskottet,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 16 maj 1950.

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Elon Andersson, Sjödahl, Gustaf Elofsson, Velander, Heüman, Franzon, Wehtje, Falk, Werner och Damström; samt

från andra kammaren: herrar Olsson i Gävle, Sandberg, Sundström, Hagberg i Malmö, Nilsson i Kristinehamn*, Persson i Svensköp, Sjölin, Bladh, Johnsson i Skoglösa och Kärrlander.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservationer:

I) av herrar *Sjödahl, Gustaf Elofsson, Falk, Werner, Damström, Johnsson* i Skoglösa och *Kärrlander*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka en höjning av det allmänna barnbidraget till 300 kronor och att därför

dels utskottets yttrande från och med det stycke på s. 35, som börjar med orden »Enligt nuvarande bestämmelser» till och med det stycke på samma sida, som slutar med orden »i vad gäller denna fråga» bort ha följande lydelse:

»Enligt nuvarande bestämmelser uppgå de bankade barnavdragen i ortsgrupperna I och II till 240 kronor, i ortsgrupperna II och IV till 270 kronor och i ortsgrupp V till 300 kronor. I motionerna I: 475 och II: 567 framhålles att den genomsnittliga kommunala utdebiteringen, enligt uppgift i Årsbok för Sveriges Kommuner för 1949, ligger över 10 kronor och att en höjning av de allmänna barnbidragen med endast 30 kronor alltså skulle innebära underkompensation för måhända flertalet barnfamiljer. Motionärerna påpeka, att detta förhållande skulle bli särskilt framträdande i de norrländska länen där medeltalet för den kommunala utdebiteringen redan varierade mellan 13 till 15 kronor. I detta sammanhang anser sig utskottet böra framhålla att, även om barnbidragen höjas med 40 kronor, kommer i vissa fall den olägenheten att uppstå, vilket också framhållits i kammarrättens remissvar, att makar *utan* barn erhålla en större skattelindring än makar *med* barn. Detta förhållande skulle komma att avsevärt skärpas därest barnbidragen ökades med endast 30 kronor.

Vid sådant förhållande anser utskottet det i motionerna framställda yrkandet skäligt. Utskottet hyser också, i likhet med vad som framhållits i motionerna I: 475 och II: 567, och på skäl som anföras i nämnda motioner, den uppfattningen att även om barnbidragen höjas med 40 kronor statens totala utgifter icke torde komma att överstiga den utgiftsram som beräknats i propositionen.

På grund av det anförda tillstyrker utskottet sålunda det i motionerna I: 475 och II: 567 samt i motionerna I: 509 och II: 603 framlagda förslaget

om en höjning av det allmänna barnbidraget från 260 kronor till 300 kronor.»

dels utskottet bort förklara att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 241, såvitt angår det i punkten 4) under I) i utskottets hemställan angivna författningsförslaget, icke kunnat av riksdagen oförändrad bifallas och med bifall till de likalydande motionerna I: 475 av herr Näsström m. fl. och II: 567 av herr Kärrlander m. fl. ävensom de likalydande motionerna I: 509 av herrar Öhman och Helmer Persson samt II: 603 av herr Persson i Landafors m. fl., såvitt sistnämnda motioner angå frågan om höjning av barnbidragen, antaga följande såsom *utskottets förslag* betecknade

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Förslag

till

lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 26 juli 1947 (nr 529) om allmänna barnbidrag.

Härigenom förordnas, att 1 § lagen den 26 juli 1947 om allmänna barnbidrag skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

1 §.

För barn, som är svensk medborgare och bosatt i riket, skall av allmänna medel såsom bidrag till barnets uppehälle och uppfostran utgå allmänt barnbidrag med 290 kronor om året i enlighet med vad nedan närmare stadgas.

Allmänt barnbidrag — — — i riket.

1 §.

För barn, som är svensk medborgare och bosatt i riket, skall av allmänna medel såsom bidrag till barnets uppehälle och uppfostran utgå allmänt barnbidrag med 300 kronor om året i enlighet med vad nedan närmare stadgas.

Allmänt barnbidrag — — — i riket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1952.

dels punkten b) under II) i utskottets hemställan bort utgå,

dels ock utskottet bort hemställa, att de i punkten d) under II) i utskottets hemställan angivna likalydande motionerna I: 509 och II: 603 — såvitt motionerna hänvisats till bevillningsutskottet — i den mån desamma icke blivit besvarade genom vad utskottet hemställt under I) punkten 4, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

II) av herrar Gustaf Elofsson, Velander, Wehtje, Werner, Hagberg i Malmö samt Johnsson i Skoglösa, som anfört:

»Såsom framhållits i de likalydande motionerna I: 508 och II: 606 samt motionen II: 602 är frågan om en höjning av de kommunala ortsavdragen i och för sig av brådskande natur. Detta förhållande får emellertid icke föranleda ett eftersättande av behöriga krav på en ändamålsenlig och så långt möjligt bestående lösning. En sådan lösning kan icke vinnas, utan att de olika problemen på den kommunala beskattningens område upptagas till behandling i ett sammanhang. Att de kommunala ortsavdragen, såsom här skett, upptagits till separat behandling framstår därför såsom synnerligen irrationellt och ägnat att inge allvarliga betänkligheter.

En höjning av de kommunala ortsavdragen måste självfallet föranleda en minskning av kommunernas skatteunderlag och därmed en ökning av utdebiteringarna. Resultatet härav blir därför regelmässigt att vissa skatteövervältringar inträda. Dessa skatteövervältringar drabba såväl de juridiska personerna som vissa kategorier fysiska personer. Bland de fysiska personer, som sålunda få ökad skatt, intaga fastighetsägarna en särställning. De drabbas för närvarande av en kombinerad fastighets- och inkomstskatt, som i de fall, då deras inkomster äro otillräckliga för att täcka medgivna avdrag, leder till en extra skattebelastning. En utdebiteringsökning får i sådant fall den verkan, att fastighetsägarnas merbelastning stiger.

Någon principiell grund för en merbelastning av fastighetsägarna föreligger icke. Då vidare fastighetsskatteunderlaget kommit att få en allt mindre betydelse för kommunerna, kan ett bibehållande av fastighetsskatten icke heller motiveras med att kommunerna för sin verksamhet skulle vara i behov därav. Fastighetsbeskattningen innebär uppenbarligen en mot principen om jämlikhet i beskattningen stridande merbelastning av fastighetsägarna, främst de minst bärkraftiga bland dem. Det bör icke ifrågakomma att öka denna merbelastning. Förutsättningen för en höjning av de kommunala ortsavdragen måste därför vara, att fastighetsskatten avskaffas.

En ökning av utdebiteringsprocenten leder till att skattskyldiga i kommuner med svagt skatteunderlag resp. högt uttaxeringsbehov drabbas av en alltför hård belastning. För att motverka detta förhållande bör staten, i likhet med vad nu är fallet, lämna understöd till särskilt skattetyngda kommuner. Den hitintills tillämpade metoden för den kommunala skatteutjämnningen fyller emellertid icke, enligt vår mening, på ett tillfredsställande sätt sin uppgift. I samband med den reform på kommunalbeskattningens område, som vi finna nödvändig, bör därför även en revision av bestämmelserna rörande den kommunala skatteutjämnningen genomföras. Därvid bör beaktas icke blott utdebiteringens höjd utan även skatteunderlagets storlek, räknat per invånare. Beträffande den principiella motiveringen härför hänvisa vi till vad kommunalskatteberedningen anfört i sitt år 1943 avgivna betänkande ävensom till innehållet av det av skattelindringskommittén för kort tid sedan avgivna betänkandet i ämnet.

Därest de nu nämnda huvudfrågorna erhålla en med frågan om de kommunala ortsavdragen samtidig lösning, stå betydande fördelar att vinna. Ortsavdragsreformen behöver då icke givas provisorisk karaktär. Vidare

skulle statens kostnader komma att avsevärt understiga dem som förutsetts i propositionen, eftersom för sådant fall statsbidrag skulle utgå endast till särskilt skattetyngda kommuner. Hur stor denna kostnadsminskning skulle bli, kan givetvis icke med någon större säkerhet här angivas. Att den skulle bli betydande får dock betraktas såsom visst. Vi hålla ock före, att den av ortsavdragshöjningen föranledda minskningen av skatterestantierna — vilka staten för närvarande ensam har att svara för — skulle helt täcka ökningen av kostnaderna för den allmänna skatteutjämningen. Därmed skulle större utrymme vinnas för en enligt allas uppfattning starkt motiverad lättnad i den direkta statsbeskattningen.

De här antydda synpunkterna kunna anföras såsom motiv för ett uppskov med frågan om höjning av de kommunala ortsavdragen. Enligt vår mening skulle ett sådant uppskov till 1951 års riksdag icke innebära, att reformen försenades, enär densamma icke är avsedd att träda i kraft förrän den 1 januari 1952. Ett sådant uppskov skulle däremot möjliggöra en fullständigare utredning än som nu medhunnits och en på grundval därav mera bestående lösning.

De i propositionen föreslagna ortsavdragen förefalla emellertid vara godtagbara och detta även med hänsyn till känsligheten i det kommunala skatteunderlaget. Den ur principiell synpunkt önskvärda likställigheten med de statliga ortsavdragen skulle komma att medföra alltför stora rubbningar i kommunernas skatteunderlag och nödvändiggöra mycket betydande statsbidrag till kommunerna. En sådan likställighet torde därför icke vara genomförbar. Då vi sålunda utgå ifrån att den av oss ifrågasatta ytterligare utredningen icke skulle komma att resultera i andra eller större avdragsbelopp än de i propositionen föreslagna, finna vi oss kunna godtaga föreliggande förslag rörande de kommunala ortsavdragen. Därmed förknippa vi emellertid det villkoret att en överarbetning av ovan berörda frågor verkställas så skyndsamt, att för 1951 års riksdag kan framläggas proposition rörande den kommunala beskattningen, avseende bl. a. frågan om fastighetsskattens avskaffande samt ändrade grunder för understöd till synnerligen skattetyngda kommuner.

Såsom förut antytts, har frågan om den kommunala skatteutjämningen redan varit föremål för utredning. Förslag till nya grunder därför har sålunda utarbetats av den i december 1949 tillsatta skattelindringskommittén.

Frågan om fastighetsbeskattningens anordnande har på sin tid varit föremål för ingående överväganden av kommunalskatteberedningen. Den prövning av denna fråga, som därutöver kan befinnas erforderlig, innan förslag i ämnet förelägges riksdagen, kan icke förutsättas vara av särskilt tidskrävande natur.

Skulle emellertid, mot vad vi förmena, den ytterligare utredning, som må komma att erfordras för att proposition i kommunalskattefrågan skall kunna föreläggas 1951 års riksdag, dessförinnan icke medhinnas, anse vi i likhet med departementschefen, att ett provisoriskt statsbidragssystem måste träda i tillämpning för heredande av kompensation till kommuner-

na för det på grund av ortsavdragshöjningen minskade skatteunderlaget. Detta bidragssystem, såsom då gällande allenast för en mycket kort övergångstid, bör utformas så, att den av ortsavdragsreformen föranledda utdebiteringsökningen helt elimineras. Bidrag i överensstämmelse härmed bör utgå till såväl landsting som primärkommuner.

I det föregående ha berörts allenast vissa frågor, vilka enligt vår mening kräva sin lösning, innan ortsavdragsreformen träder i tillämpning. Härutöver förtjäna omnämnas ytterligare en del spörsmål, som visserligen icke äga ett lika intimt samband med denna reform men vilkas lösning dock icke bör undanskjutas. Vi åsyfta bl. a. de av kommunalskatteberedningen behandlade spörsmålen rörande överflyttning av uppgifter från kommunerna till staten, fördelningen av kostnaderna för vissa uppgifter mellan staten och kommunerna samt den interkommunala beskattningen m. m. ävensom frågan om fortbeståndet av skattegrupperingen i dyrortshänseende.

På grund av vad sålunda anförts hemställa vi,

att riksdagen måtte — i anledning av de likalydande motionerna I: 508 och II: 606 samt motionen II: 602 — med godkännande av vad utskottet föreslagit beträffande ortsavdragen vid den kommunala beskattningen därjämte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville, med beaktande av de synpunkter som ovan anförts, för 1951 års riksdag framlägga förslag till en reform av den kommunala beskattningen, omfattande främst grunderna för den allmänna skatteutjämningen samt frågan om fastighetsskattens avskaffande.»
